

Ewaluacja zewnętrzna

realizacji

Lokalnej Strategii Rozwoju kierowanej przez społeczność dla

dla obszaru Powiatu Radziejowskiego na lata 2016-2023

Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania

„Razem dla Powiatu Radziejowskiego”

Realizacja:

OMIKRON Mariusz Wachowicz

1. Wstęp

Ewaluacja i zasady jej prowadzenia w LGD wynikają z wytycznej nr 5/3/2017 Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 18 sierpnia 2017 roku. Planowane cele, metody i narzędzia ewaluacyjne mieszczą się z w zakresie wytyczonym przez Podręcznik Monitoringu i Ewaluacji Lokalnych Strategii Rozwoju z marca 2017 roku. Niemniej potrzeba ewaluacji wynika również z samego procesu realizacji Strategii oraz konieczności ciągłej dbałości o utrzymanie wysokiej jakości podejmowanych interwencji.

Zmiany społeczne i gospodarcze sprawiają, że konieczna jest analiza Strategii pod kątem jej aktualności, ale także sprawności i efektywności jej dotychczasowej realizacji oraz użyteczności podejmowanych działań i przyjmowanych rozwiązań. Rzetelne ocenienie Strategii na tym etapie wdrażania wymaga nie tylko przyjrzenia się uzyskanym efektom, ale także samemu procesowi, aby można było zidentyfikować elementy wymagające poprawy. Uzyskane wyniki zostaną wykorzystane w procesie aktualizacji Strategii oraz innych dokumentów Stowarzyszenia, ale również uwzględnione przez LGD w kolejnym okresie programowania 2021-2027.

Niniejszy raport jest zwięźczeniem ewaluacji prowadzonej w LGD pomiędzy kwietniem a czerwcem 2022 roku. Jednak dane wykorzystane w raporcie pochodzą z różnych okresów od rozpoczęcia realizacji strategii w 2016 roku do 31 grudnia 2021. Oprócz danych z monitoringu prowadzonego systematycznie przez organy LGD, w planach komunikacji określone są konkretne działania mające na celu pozyskiwanie informacji oraz dzielenie się nimi z interesariuszami i ze społecznością. Działania te, szczególnie polegające na ankietowaniu odpowiednich grup respondentów, prowadzone były przez LGD systematycznie, według harmonogramu zapisanego w planie komunikacji.

Większość procesu zbierania danych potrzebnych do ewaluacji spoczywa na pracownikach Lokalnej Grupy Działania. Bez nich, ich systematycznej pracy i zaangażowania nie udało się zgromadzić materiału do napisania niniejszego dokumentu. Podziękowania należą się nie tylko Panu Prezesowi, pracownikom i członkom Zarządu ale także zaangażowanym w wywiady członkom Rady, uczestnikom spotkań grupowych, wnioskodawcom i beneficjentom. Nie można zapomnieć również o szeregowych członkach Stowarzyszenia, sympatykach oraz wszystkich respondentach, którzy rzetelnie wypełniali ankiety.

2. Streszczenie najważniejszych wyników badania

W powiecie radziejowskim systematycznie maleje liczba mieszkańców. Zjawisko ma większe nasilenie niż wynosi średnia województwa. Podlegają mu wszystkie gminy, ale nie w jednakowym zakresie.

Spada również liczba osób w wieku produkcyjnym. Co prawda jest ona o 1 punkt procentowy wyższa niż średnia wojewódzka, ale spadek o 3% w ciągu 5 lat nie świadczy dobrze o sytuacji zatrudnieniowej. Rośnie z kolei liczba osób w wieku poprodukcyjnym (65 lat i więcej).

Nie przeszkadza to jednak w dynamicznym wzroście liczby podmiotów gospodarczych. Coraz więcej osób zakłada działalność gospodarczą i wskaźniki wskazują na stabilne podstawy tego wzrostu.

W ciągu ostatnich 5 lat wyraźnie spadła liczba bezrobotnych. Dotyczy to wszystkich gmin, ale wartości spadku są różne. Najbardziej bezrobocie spadło w gminie wiejskiej Radziejów, a stosunkowo najmniej w gminie Dobrze (jednak jest to spadek o 20%).

Wyraźnie spadła liczba osób korzystających ze środowiskowej opieki społecznej. Średnio dla gmin obszaru LGD spadek ten wyniósł około 37%, ale w gminie Osięciny nawet 53%. Jest to konsekwencją poprawy standardu i jakości życia.

Zwiększa się wartość średniej liczby organizacji pozarządowych na 10 tys. mieszkańców. Jest to liczba mniejsza niż średnia w województwie. Istnieją również znaczne dysproporcje pomiędzy gminami, a liderem rankingu jest miasto Radziejów.

Przeprowadzone badania ankietowe wykazały, że liczba mieszkańców, którzy nie są zadowoleni z warunków do życia w swoich gminach przewyższa liczbę zadowolonych. Ankietowani w większości nie zauważają poprawy warunków życia w ostatnich latach. Niezadowolenie opiera się przede wszystkim na braku perspektyw zawodowych.

Najczęściej pozytywne opinie usłyszeć można o infrastrukturze sportowej, rekreacyjnej i drogowej. Najrzadziej o możliwości znalezienia zatrudnienia poza rolnictwem i sprzyjających warunków dla przedsiębiorców.

Mimo dobrej oceny infrastruktury drogowej mieszkańcy chętnie przeznaczyliby dodatkowe fundusze właśnie na nią. Drugim celem byłaby poprawa warunków znalezienia pracy.

Funkcjonowanie biura LGD oceniane jest w samych superlatywach. Bardzo pozytywne opinie charakteryzują organizację pracy biura, komunikację i dostępność informacji. Nie inaczej jest w przypadku zaangażowania w pracę, kultury w podejściu do klienta czy kompetencji merytorycznych. Szczególnie istotne są wysokie oceny świadczonego doradztwa.

Ankietowani dobrze oceniają system komunikacji z LGD. Na pierwszym miejscu w wykorzystaniu różnych kanałów komunikacji znajduje się strona internetowa LGD. Oceniając preferencje do komunikacji zwrotnej ankietowani wskazują na ankiety internetowe, kontakt telefoniczny, bezpośredni i mailowy.

Respondenci ankiety nie mają wątpliwości co do skuteczności działań podejmowanych w ramach Strategii. Najlepiej oceniane są działania na rzecz przedsiębiorczości, promocji oraz rozwoju aktywności społecznej mieszkańców. Najwięcej dylematów budzi wsparcie budowy i remontów infrastruktury drogowej.

Ponad trzy czwarte ankietowanych mieszkańców stwierdziło, że zna Lokalną Grupę Działania „Razem dla Powiatu radziejowskiego”. To bardzo dobry wynik wskazujący na dużą rozpoznawalność organizacji w środowisku lokalnym.

LGD realizowała zgodnie z założeniami plan komunikacji oraz plan szkoleń. Organizowano rajdy rowerowe, warsztaty i konkursy. Pracownicy i członkowie Zarządu uczestniczyli w imprezach i uroczystościach organizowanych przez partnerskie samorządy oraz inne organizacje pozarządowe.

Postęp finansowy i rzeczowy LSR pozwala mieć uzasadnione przypuszczenie, że w ciągu najbliższych 2 lat uda się zrealizować wszystkie założone wskaźniki.

Stowarzyszenie przeprowadziło jeden projekt współpracy z zaprzyjaźnioną LGD. Produkty tego projektu koncentrują się na wydawnictwach i publikacjach, ale nie należy zapominać o nabytym doświadczeniu i budowaniu zaufania.

1.	Wstęp	2
2.	Streszczenie najważniejszych wyników badania.....	3
3.	Opis przedmiotu badania uwzględniający cele i zakres ewaluacji.....	6
3.1.	Cel główny i cele szczegółowe badania.....	6
3.2.	Zakres przedmiotowy badania	6
3.3.	Kryteria ewaluacyjne	6
3.4.	Pytania badawcze.....	7
4.	Opis metodologii wraz z opisem sposobu realizacji badania.....	9
5.	Opis wyników badania wraz z ich interpretacją.....	14
5.1.	Charakterystyka obszaru objętego Lokalną Strategią Rozwoju	14
5.2.	Opinie i potrzeby mieszkańców obszaru Lokalnej Strategii Rozwoju	26
5.3.	Funkcjonowanie LGD.....	34
5.4.	Wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju	46
6.	Odpowiedź na wszystkie wskazane pytania badawcze	50
7.	Podsumowanie, wnioski i rekomendacje.....	57
8.	Spis tabel i wykresów	59
9.	Aneksy tworzone w toku realizacji badania	62
9.1.	Scenariusz wywiadu pogłębionego z wnioskodawcami/beneficjentami:.....	62
9.2.	Scenariusz wywiadu pogłębionego z przedstawicielami gmin:	62
9.3.	Ankieta kierowana do wnioskodawców, beneficjentów i członków LGD.....	63
9.4.	Ankieta kierowana do mieszkańców obszaru LGD.....	70
9.5.	Scenariusz zogniskowanego wywiadu grupowego	78

3. Opis przedmiotu badania uwzględniający cele i zakres ewaluacji.

3.1. Cel główny i cele szczegółowe badania

Celem głównym badania jest przeprowadzenie ewaluacji zewnętrznej funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania oraz realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju kierowanej przez społeczność.

Cele szczegółowe:

- Wypełnienie obowiązku przeprowadzenia ewaluacji zewnętrznej (zgodnie z Wytycznymi 5/3/2017 MRiRW).
- Uzyskanie użytecznych informacji na temat wdrożenia LSR.
- Opracowanie rekomendacji oraz planu ich wdrożenia.
- Wykorzystanie wyników badań społecznych we wstępnej konceptualizacji kolejnej LSR

3.2. Zakres przedmiotowy badania

Realizacja LSR: stopień realizacji celów i wskaźników, stopień realizacji wybranych operacji, wykorzystania budżetu, jakość stosowanych kryteriów wyboru operacji i procedur, oddziaływanie realizacji LSR na rozwój lokalny, bariery realizacji LSR, jakość procesu partycypacji, operacji i procedur.

Działalność biura: efektywność pracy biura i organów LGD, ocena przebiegu konkursów, ocena sposobu przepływu informacji, efektywność promocji i aktywizacji lokalnej społeczności, innowacyjność, proces rozwoju pracowników, efektywność animacji i doradztwa, ochrona danych osobowych, jakość procesu archiwizacji i monitoringu.

Funkcjonowanie partnerstwa: skuteczność nadzoru nad biurem LGD, jakość reakcji na zmieniające się warunki, umiejętność współpracy i atmosfera pracy, skuteczność działań strategicznych, jakość współpracy regionalnej i ponadregionalnej, jakość relacji z otoczeniem i promocji.

3.3. Kryteria ewaluacyjne

Kryteria ewaluacyjne stosowane w badaniach to: **skuteczności** bezpośrednio pozwalająca ocenić, na ile efektywne są działania w zakresie osiągnięcia celów określonych w dokumentach programowych oraz jak skuteczna jest działalność biura LGD. Z kryterium skuteczności powiązane jest również kryterium **użyteczności**. Rozumiane jest ono jako kryterium

pozwalające ocenić stopień zaspokojenia istotnych potrzeb grup docelowych lub przyczynienia się do rozwiązania problemów. Zastosowane będzie także kryterium **trwałości**. Trwałość – w przypadku tego badania – pozwoli ocenić, w jakim stopniu pozytywne efekty zrealizowanych interwencji (na poziomie celów) mogą trwać po zakończeniu finansowania zewnętrznego, a także czy możliwe jest utrzymanie się wpływu tych projektów na proces rozwoju społeczności lokalnej w dłuższym okresie.

3.4. Pytania badawcze

Zgodnie z wytycznymi nr 5/3/2017 Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 18 sierpnia 2017 roku opracowane zostaną odpowiedzi na poniższe pytania badawcze zgrupowane w kategorii analityczne:

Ocena wpływu na główny cel LSR (jeśli inny niż obszary poniżej)

- Jaki jest stopień osiągnięcia celu głównego i przypisanych do niego wskaźników LSR?

Ocena wpływu na kapitał społeczny

- Jaki jest wpływ LSR na kapitał społeczny, w tym w szczególności na aktywność społeczną, zaangażowanie w sprawy lokalne?
- W jaki sposób należałoby wspierać rozwój kapitału społecznego w przyszłości?

Przedsiębiorczość

- W jakim stopniu realizacja LSR przyczyniła się do rozwoju przedsiębiorczości?
- Czy i w jaki sposób wspieranie przedsiębiorczości w ramach kolejnych edycji LSR jest wskazane?

Turystyka i dziedzictwo kulturowe

- W jakim stopniu LSR przyczyniła się do budowania lokalnego potencjału w zakresie turystyki i dziedzictwa kulturowego?
- W jakich kierunkach należy wspierać rozwój lokalnego potencjału turystycznego?

Grupy defaworyzowane

- Czy w LSR właściwie zdefiniowano grupy defaworyzowane oraz czy realizowane w ramach LSR działania odpowiadały na potrzeby tych grup?
- Jaki był wpływ LSR na poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego?
- Jakie działania należy podejmować w skali lokalnej na rzecz ograniczania ubóstwa i wykluczenia społecznego?

Innowacyjność

- W jakim stopniu projekty realizowane w ramach LSR były innowacyjne?
- Jak można wyróżnić typy innowacji powstałych w ramach LSR?

Projekty współpracy

- Jaka była skuteczność i efekty działania wdrażania projektów współpracy?
- Jaką formę i zakres powinny przyjmować projekty współpracy w przyszłości?

Ocena funkcjonowania LGD

- Czy sposób działania partnerów w ramach LGD pozwalał na efektywną i skuteczną realizację LSR?
- Jaka jest skuteczność i efektywność działań biura LGD (animacyjnych, informacyjno-promocyjnych, doradczych)?
- Jakie zmiany należy wprowadzić w działaniach LGD by skuteczniej realizowała LSR?

Ocena procesu wdrażania

- Czy realizacja finansowa i rzeczowa LSR odbywała się zgodnie z planem?
- Czy procedury naboru, wyboru i realizacji projektów były wystarczająco przejrzyste i przyjazne dla beneficjentów?
- Czy kryteria pozwalały na wybór najlepszych projektów (spójnych z celami LSR)?
- Czy przyjęty system wskaźników pozwalał na zebranie wystarczających informacji o procesie realizacji LSR i jej rezultatach?

Wartość dodana podejścia LEADER

- Czy działalność LGD wpływa na poprawę komunikacji pomiędzy różnymi aktorami, budowanie powiązań między nimi i sieciowanie?
- Czy stworzony dzięki wsparciu w ramach LSR potencjał rozwojowy jest w dostateczny sposób wykorzystywany i promowany?
- Czy projekty realizowane w ramach LSR są spójne ze zidentyfikowanym potencjałem rozwojowym obszaru objętego LSR i czy te projekty przyczyniają się do jego wzmocnienia?
- Czy przeprowadzone w ramach LSR inwestycje są komplementarne względem siebie lub względem wiodącego projektu/tematu określonego w LSR?

Dodatkowe pytania badawcze:

- Jak układała się współpraca z Samorządem Województwa?
- Jaki jest wpływ systemu zbierania i przekazywania informacji o wdrażaniu i monitoringu Urzędu Marszałkowskiego na sprawność funkcjonowania LGD?
- Jak LGD funkcjonowała w warunkach niepewności legislacyjnej?
- Czy długość procesu weryfikacji wniosków wpłynęła na planowe osiągnięcie wskaźników oraz na wizerunek LGD?
- Czy zasady realizacji projektów grantowych PROW spełniały kryteria prostoty i przyjazności finansowej dla LGD i realizatorów zadań?
- Czy brak standaryzacji procedur na poziomie województwa wpłynął na szybkość i jakość weryfikowania wniosków?
- Jaka jest jakość i znaczenie funkcjonowania wojewódzkiej sieci LGD?

4. Opis metodologii wraz z opisem sposobu realizacji badania

Przeprowadzenie badania wymagało zebrania informacji pochodzących z szeregu rozproszonych źródeł, dokonania ich analizy, a następnie wypracowania rekomendacji na poziomie eksperckim. Implikuje to konieczność zastosowania w badaniu szerokiego instrumentarium metod i technik badawczych, dzięki którym możliwe było zgromadzenie kompletnego i wiarygodnego materiału badawczego dotyczącego efektów realizacji LSR. W związku z powyższym, zaplanowano realizację badania z wykorzystaniem koncepcji **triangulacji** metodologicznej.

Triangulacja to zróżnicowanie źródeł danych, metod badawczych i perspektyw badawczych, dzięki któremu możliwe jest zgromadzenie wszechstronnego materiału badawczego i poddanie go kompleksowej analizie i ocenie. Triangulacja została zastosowana odnośnie do:

- źródeł danych: przeanalizowane zostały zarówno dokumenty zastane różnego typu, jak i dane pochodzące ze wcześniejszych badań; zostały one uzupełnione danymi pierwotnymi;
- metod badawczych: łączenie różnych metod badawczych w badaniu tych samych zagadnień, co pozwoliło na uchwycenie różnych aspektów badanego przedmiotu; podejście to pozwoliło też wykorzystać mocne strony każdej metody przy wzajemnej ograniczeniu ich słabości;
- perspektyw badawczych: ewaluacja została przeprowadzona przez pracowników biura LGD oraz przez zewnętrznych doświadczonych badaczy, co pozwoliło uzyskać bogatszy i bardziej wiarygodny obraz badanych zagadnień.
Poza tym zastosowany został partycypacyjny model badania, którego ideą jest jak najszersze zaangażowanie społeczności, zarówno na etapie przygotowania badania, jego realizacji, jak i wnioskowania i rekomendacji.

W odniesieniu do zakresu przedmiotowego i podmiotowego badania niezbędne było zastosowanie holistycznego podejścia do metod i technik badawczych. W każdym z zamierzeń badawczych: realizacji strategii, działaniu LGD oraz funkcjonowaniu biura zastosowane zostały cztery metody lub techniki badawcze:

Badanie źródeł zastanych (desk research)

To metoda zbierania, analizy i interpretacji danych wytworzonych niezależnie od działań badawczych prowadzonych w czasie ewaluacji. Często nazywa się ją analizą danych wtórnych. Dane te można podzielić na wewnętrzne i zewnętrzne. Pierwsze z nich znaleźć można w dokumentacji własnej instytucji. Nie zawsze odpowiadają bezpośrednio na pytania badawcze, ale w znaczącym zakresie pozwalają na poznanie kontekstu funkcjonowania LGD.

Z kolei dane zewnętrzne, dane wtórne to efekty działalności innych instytucji w dziedzinie pozyskiwania informacji. Dzięki rozwojowi Internetu dostęp do tych zasobów jest obecnie niezwykle łatwy i trudności należy szukać nie w ilości danych, ale ich segregacji. Potrzebne informacje można pozyskiwać od instytucji państwowych powołanych do zbierania informacji. Serwis internetowy GUS zawiera nieprzebrane ilości danych o funkcjonowaniu gospodarki, instytucji, firm i organizacji. **Bank Danych Lokalnych**, jest największym w Polsce uporządkowanym zbiorem informacji o sytuacji społeczno-gospodarczej, demograficznej, społecznej oraz stanie środowiska, opisującym województwa, powiaty oraz gminy jako podmioty systemu organizacji społecznej i administracyjnej państwa, a także regiony i podregiony stanowiące elementy nomenklatury jednostek terytorialnych. Jednakże w wielu przypadkach dane ze źródeł zastanych są niewystarczające, zbyt powierzchowne, zbyt ogólne lub nieaktualne, by na nich poprzestać, dlatego zwykle potrzebne są dodatkowe działania dla pozyskania danych pierwotnych.

Źródła danych zastanych wykorzystywanych w ewaluacji LGD:

- dane statystyczne
- dane urzędowe
- dane gromadzone na portalach społecznościowych
- dane zastane w Lokalnej Grupie Działania
- dane ankiet doradztwa i ankiet oceny szkolenia
- dane realizacji planu komunikacji
- dane z ankiet zadowolenia mieszkańców, rozpoznawalności LGD i funkcjonowania LGD systematycznie gromadzone przez biuro LGD

Ankiety metodą CAWI

Najpopularniejszą metodą pozyskiwania danych pierwotnych są badania kwestionariuszowe. Polegają one na zadawaniu pytań pojedynczym osobom, ale w perspektywie zainteresowań znajdują się zagregowane dane ogólne dla wszystkich badanych. Pierwszym etapem tego typu badań jest sformułowanie pytań. Proces ten polega na postawieniu pytań ogólnych, zazwyczaj na etapie konceptualizacji badań. Z nich z kolei wyprowadzamy pytania szczegółowe. Odbywa się to poprzez identyfikację wskaźników, które będą nas informować o występowaniu i nasileniu zjawiska. W przypadku ewaluacji zewnętrznej prowadzonej zgodnie z Wytyczną MRiRW nr 5/3/2017 zakres pytań został wstępnie określony w załącznikach do podręcznika ewaluacji. Niemniej z uwagi na pewne niedociągnięcia dokumentu część pytań została poprawiona i zmodyfikowana. Ponadto jak wskazano we wstępie Podręcznika ma on charakter pomocniczy, nie obowiązkowy, w stosunku do Wytycznych MRiRW.

Badania ankietowe były prowadzone techniką CAWI (Computer Assisted Web Interview). To badanie ankietowe przeprowadzane w Internecie. Opracowane narzędzie badawcze (kwestionariusz ankiety) wprowadzane jest do aplikacji w formie umożliwiającej wypełnienie

ankiety na stronie internetowej użytkownika. Badania tego typu są stosunkowo tanie, nie wymagają również zaangażowania wielu realizatorów. Współczesne narzędzia umożliwiają tworzenie skomplikowanych i atrakcyjnych ankiet. Można dopasować je w wymiarze graficznym i estetycznym. Dobór próby jest możliwy dwiema metodami. Ankietę można wysłać pod określone adresy mailowe, co w pewnym stopniu jest odpowiednikiem ankiety pocztowej wraz z jej zaletami i wadami. Innym sposobem jest zamieszczenie jej na stronie internetowej lub jako „wyskakujące okienko”. Metoda ta uniemożliwia kontrolę nad doбором próby, który jest faktycznie doбором przypadkowym, dodatkowo obciążonym błędem struktury społecznej i demograficznej użytkowników Internetu.

W badaniach ewaluacyjnych zastosowano obydwie techniki w zależności od badanych grup.

- Grupa nr 1: wnioskodawcy i beneficjenci.

Z tego względu, że dostępne są dane kontaktowe do tych osób możliwe było wykorzystanie aplikacji wysyłającej unikalne linki do ankiety internetowej na zdefiniowane wcześniej adresy mailowe. W tym przypadku nie obliczano minimalnej liczebności próby gdyż traktowano to badanie jako masowe, z założeniem przebadania całej populacji.

łącznie przebadano 30 osób.

- Grupa nr 2: członkowie LGD, w tym członkowie Rady, Zarząd i pracownicy

Ankieta kierowana do tej grupy miała charakter ekspercki. Pytania dotyczyły w większym stopniu oceny jakości podejmowanych działań, a niektóre były pytaniami predykcyjnymi. Podobnie jak w przypadku grupy wnioskodawców w przypadku spójnej i zamkniętej listy nie dokonywano doboru próby ale ankietę skierowano do wszystkich osób z grupy badawczej.

łącznie przebadano 11 osób.

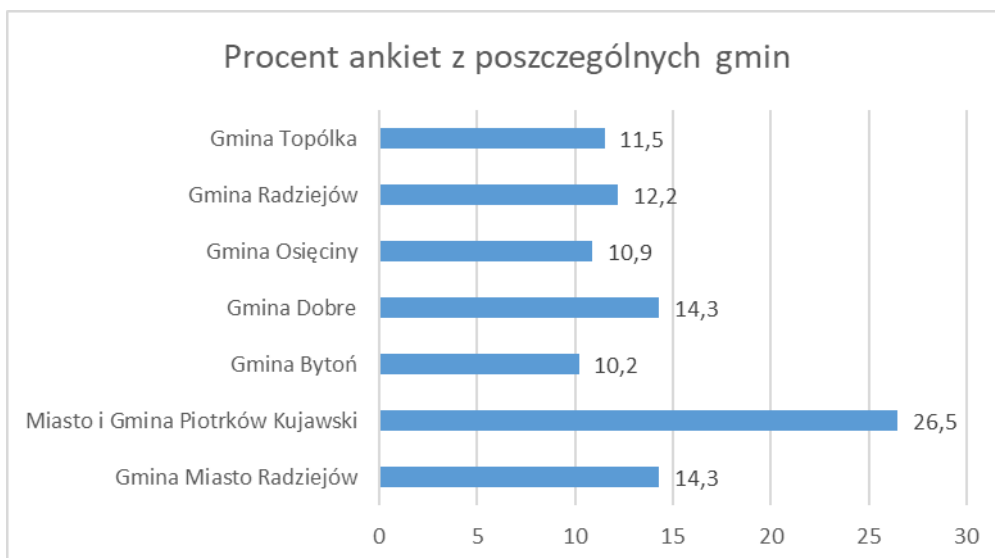
- Grupa nr 2: mieszkańcy obszaru LSR.

Pozyskanie opinii reprezentatywnej grupy mieszkańców nie jest możliwe w ramach zasobów, którymi dysponuje Zleceniodawca, dlatego opracowano procedurę zbliżoną do takiej, która pozwoli na identyfikację podglądów i opinii mieszkańców poszczególnych gmin wchodzących w skład Partnerstwa.

Linki do ankiet zostały rozesłane (przy wsparciu pracowników Biura LGD) do gmin partnerskich z prośbą o wstawienie linku na stronę internetową gminy. Dzięki temu zabiegowi pozyskane zostały dane z poszczególnych gmin odpowiadających obszarowi LSR.

łącznie przeprowadzono 359 ankiet. Z uwagi na charakter badań CAWI dokonano weryfikacji braków danych i do dalszej analizy przeznaczono 141 ankiet. f

Wykres 1. Procent ankiet z poszczególnych gmin

Źródło: badania własne

Wywiady pogłębione (IDI i TDI)

To technika badań jakościowych, w której badacz prowadzi rozmowę z respondentem. Nie jest to jednak zwykła rozmowa, ale opiera się ona na przygotowanym wcześniej scenariuszu. Dokument ten nie musi zawierać konkretnych pytań, lecz wytyczne, jakie tematy rozmowy należy podjąć. Wywiad ma strukturę swobodną, mniejsze znaczenie ma kolejność zadawanych pytań a większe uzyskanie określonych informacji. Tematy są eksplorowane bardzo dogłębnie, prowadzący wywiad dopytuje i stara się zrozumieć, nie tylko fakty, ale motywy zachowania badanego. Zasadniczą rolę w badaniu odgrywają umiejętności i doświadczenie osoby prowadzącej wywiad. Ponieważ wywiady pogłębione są rozmową sam na sam z respondentem, prowadzący musi zdobyć jego zaufanie, by uzyskać czasami bardzo osobiste informacje. Wywiady indywidualne stosuje się gdy zachodzi potrzeba eksploracji pola zainteresowań, przygotowania do konstruowania narzędzi jakościowych lub do interpretacji trudnych do wyjaśnienia wyników badań ilościowych. Wywiady prowadzone były metodą TDI (telefoniczny wywiad pogłębiony) przede wszystkim ze względu na oczekiwania respondentów oraz krótki czas na realizację tego zadania.

Wywiady prowadzono z następującymi osobami:

- 2 wywiady z członkami Rady
- 3 wywiady z wnioskodawcami realizującymi projekty
- 3 wywiady z wnioskodawcami, których projekty nie są realizowane
- Wywiad z kierownikiem Biura
- Wywiady z przedstawicielami gmin (po 1 z gminy)
- Wywiad z „opiekunem” z UM

Zogniskowany Wywiad Grupowy (FGI fokus)

Tym różni się od wywiadu indywidualnego, że prowadzący badanie, nazywany moderatorem, przepytuje jednocześnie grupę kilku osób. Zazwyczaj grupy fokusowe mają liczebność od 8 do 12 osób, lecz w specyficznych przypadkach może być ich mniej lub więcej. Ważną cechą grupy jest jej homogeniczność - powinno się unikać zróżnicowania grup ze względu na płeć, wiek, status społeczny czy różnice intelektualne. Wynika to z zasadniczego celu prowadzenia badań tą metodą, czyli wewnętrznej dyskusji grupowej i interakcji w grupie. Dzięki tej metodzie można w tym samym czasie zdobyć informacje od kilku osób, pogłębiając ją dodatkowo o spostrzeżenia dotyczące dyskusji pomiędzy uczestnikami.

Wywiady tą metodą charakteryzują się większym skomplikowaniem organizacyjnym. Wymagane jest zebranie odpowiedniej grupy osób w jednym miejscu o jednym czasie. Często na spotkanie zaprasza się więcej osób i prowadzi się selekcję tych, którzy lepiej pasują do profilu grupy i dają większą rękojmię udzielania informacji i wymiany zdań. Wywiady grupowe, z uwagi na dyskusję wielu osób, muszą być rejestrowane co umożliwi późniejsze zidentyfikowanie, jak kształtowała się rozmowa, która osoba wypowiadała dane poglądy i jak te poglądy zmieniały się w trakcie dyskusji. Zogniskowane wywiady grupowe realizuje się w specjalnych pomieszczeniach zwanych fokusowniami, które są wyposażone w weneckie lustro umożliwiające zleceniodawcy obserwację wywiadu. W miejscowościach, gdzie nie ma fokusowni stosuje się technikę wywiadów naturalnych.

Wywiad prowadzono w grupie pracowników biura LGD, członków Zarządu, członków Rady wnioskodawców oraz członków Partnerstwa.

Zogniskowany wywiad grupowy (FGI) prowadzony w ramach ewaluacji pozwala pozyskać informacje w skumulowany sposób. Dodatkowo wartość pozyskanych informacji wzmocniona jest poprzez odpowiednie wykorzystanie procesów grupowych.

5. Opis wyników badania wraz z ich interpretacją.

5.1. Charakterystyka obszaru objętego Lokalną Strategią Rozwoju

Dokument *Lokalna Strategia Rozwoju kierowana przez społeczność dla obszaru Powiatu Radziejowskiego na lata 2016 –2023* stawia przed LGD „Razem dla Powiatu Radziejowskiego” dwa główne cele. Pierwszy to wzrost konkurencji gospodarczej, który w celu szczegółowym definiowany jest przez zmniejszenie bezrobocia na obszarze działania LSR. Drugi duży cel strategii to poprawa standardu i jakości życia mieszkańców obszaru LGD w oparciu o zasoby lokalne. W tym przypadku mamy 2 cele szczegółowe. Jeden dotyczy zwiększenia aktywności wśród mieszkańców objętych LSR w zakresie korzystania z rozwiniętej sieci infrastruktury, drugi to zwiększenie świadomości i aktywności społeczno - zawodowej mieszkańców, w tym w zakresie ochrony środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Wzrost konkurencyjności gospodarczej LGD

Według danych GUS w 2020r. w powiecie radziejowskim mieszkało 40 025 osób i porównując z liczbą mieszkańców z 2015r. w powiecie ubyło 1 348 osób (-3%). Najwięcej straciła gmina Bytoń (-5%), najmniej Piotrków Kujawski (-2%). Zjawisko depopulacji w powiecie postępuje szybciej niż w województwie (-1%).

Tabela 1. Łączna liczba mieszkańców

	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
KUJAWSKO-POMORSKIE	2086210	2083927	2082944	2077775	2072373	2061942
Bytoń	3608	3552	3485	3484	3456	3411
Dobre	5465	5456	5429	5409	5352	5296
Osięciny	7807	7778	7710	7654	7595	7529
Piotrków Kujawski	9370	9393	9334	9321	9234	9192
Radziejów (gmina wiejska)	4476	4453	4422	4395	4375	4360
Radziejów (gmina miejska)	5695	5634	5638	5602	5516	5499
Topólka	4952	4903	4880	4849	4793	4738
Suma	41373	41169	40898	40714	40321	40025

Wszystkie gminy powiatu mają ujemny wskaźnik migracji w ruchu wewnętrznym i zagranicznym (więcej osób wyjeżdża z powiatu niż osiedla się z zewnątrz). Najniższy wskaźnik ma gmina Dobre (-6,6), co jest zdecydowanie poniżej średniej dla województwa, a relatywnie najwyższy wynik (nieznacznie poniżej 0) jest w gminie Piotrków Kujawski.

Tabela 2. Saldo migracji

Nazwa gminy	Saldo migracji w ruchu wewnętrznym i zagranicznym (dane za 2020 rok)	Saldo migracji w ruchu wewnętrznym i zagranicznym na 1000 ludności (dane za 2020 rok)
KUJAWSKO-POMORSKIE	-2018	-0,98
Bytoń	-22	-6,41
Dobre	-35	-6,58
Osięciny	-40	-5,28
Piotrków Kujawski	-5	-0,54
Radziejów (gmina wiejska)	-9	-2,06
Radziejów (gmina miejska)	-14	-2,54
Topólka	-11	-2,3
Średnia dla gmin obszaru LGD	-19,43	-3,67

Na terenie LGD w ostatnich latach systematycznie spada odsetek ludności w wieku produkcyjnym. Obecnie przeciętna wartość dla wszystkich gmin wynosi 61% i jest o 1 p.p. wyższa niż średnia wartość dla województwa. Największy odsetek osób pracujących widzimy w gminie Dobre, Piotrków Kujawski i Topólka, wszędzie 62% mieszkańców jest w wieku produkcyjnym.

Tabela 3. Udział ludności w wieku produkcyjnym w % ludności ogółem.

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
KUJAWSKO-POMORSKIE	63%	62%	62%	61%	60%	60%
Bytoń	62%	62%	62%	61%	60%	60%
Dobre	65%	64%	64%	63%	62%	62%
Osięciny	63%	63%	62%	62%	61%	61%

Piotrków Kujawski	64%	63%	63%	63%	62%	62%
Radziejów (gmina wiejska)	63%	63%	63%	62%	62%	61%
Radziejów (gmina miejska)	64%	63%	62%	61%	60%	60%
Topólka	64%	63%	63%	63%	63%	62%
Średnia dla gmin obszaru LGD	64%	63%	63%	62%	62%	61%

W obszarze objętym LSR rośnie odsetek osób 65+. Jest to zjawisko powszechne. Podobna dynamika dotyka całego województwa kujawsko – pomorskiego. Ważne, że trend dla naszego LGD jest bardziej korzystny. Wskaźnik obciążenia demograficznego wzrósł o 15% w ostatnich 6 latach, a dla całego województwa o 20%. Mimo, iż trend starzenia się społeczeństwa jest wolniejszy dla powiatu radziejowskiego, to średnie wyniki nieznacznie przewyższają wartości województwa (18,5% vs 18,3%). Odsetek seniorów w populacji najszybciej rośnie w gminie miejskiej Radziejów (+26%) i jest niemal dwukrotnie wyższy od średniej dla wszystkich gmin LGD. Najstabszą dynamikę, społeczeństwo starzeje się najwolniej, widzimy w gminie Bytoń (+7% w latach 2015-2020).

Tabela 4. Wskaźnik obciążenia demograficznego (odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem).

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
KUJAWSKO-POMORSKIE	15,3	15,9	16,5	17,1	17,7	18,3
Bytoń	17,8	17,6	18,1	18,5	19,2	19,1
Dobre	15,1	15,7	16,7	17	17,5	18
Osięciny	16,2	16,4	17,1	17,3	17,9	18,4
Piotrków Kujawski	15,5	16,2	16,5	16,8	17,3	17,3
Radziejów (gmina wiejska)	16,2	16	16,3	17	17,5	17,8
Radziejów (gmina miejska)	16,3	17,3	17,9	19	20	20,6
Topólka	15,4	15,7	16,2	16,8	17,6	18,3
Średnia dla gmin obszaru LGD	16,1	16,4	17,0	17,5	18,1	18,5

W wieku produkcyjnym jest 13 316 mężczyzn i 11 122 kobiet – stan na 2020 r. Liczba kobiet i mężczyzn w tej grupie zmniejszyła się o 7% w skali 6 lat. W tym okresie liczba osób w wieku produkcyjnym w całym województwie spadła o 5% (mężczyźni) i o 6% (kobiety). Najwięcej mężczyzn w wieku produkcyjnym ubyło w gminie Bytoń (-11%), a kobiet w gminie Dobrze (-10%). Najmniejsze spadki widzimy w gminie Piotrków Kujawski (mężczyźni -5%) oraz Radziejów gmina wiejska (kobiety -4%).

Tabela 5. Ludność w wieku produkcyjnym (mężczyźni).

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
KUJAWSKO-POMORSKIE	691514	685873	679883	672725	665429	656592
Bytoń	1245	1228	1187	1173	1138	1108
Dobrze	1935	1915	1886	1860	1835	1808
Osięciny	2645	2625	2572	2548	2509	2481
Piotrków Kujawski	3243	3210	3188	3176	3124	3083
Radziejów (gmina wiejska)	1533	1527	1499	1467	1443	1415
Radziejów (gmina miejska)	1952	1910	1891	1853	1789	1784
Topólka	1739	1709	1705	1682	1672	1637
Średnia dla gmin obszaru LGD	2041,71 4	2017,71 4	1989,71 4	1965,57 1	1930	1902,28 6

Tabela 6. Ludność w wieku produkcyjnym (kobiety).

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
KUJAWSKO-POMORSKIE	617577	609916	602021	593531	585783	578010
Bytoń	1002	984	970	968	944	941
Dobrze	1628	1602	1567	1540	1496	1466
Osięciny	2254	2248	2216	2197	2157	2118
Piotrków Kujawski	2740	2725	2716	2653	2589	2573
Radziejów (gmina wiejska)	1277	1258	1266	1250	1248	1227
Radziejów (gmina miejska)	1680	1636	1617	1589	1532	1504
Topólka	1423	1398	1389	1369	1336	1293
Średnia dla gmin obszaru	1714,85	1693	1677,28	1652,28	1614,57	1588,85

LGD	7		6	6	1	7
-----	---	--	---	---	---	---

Od roku 2015 widzimy znaczny i bardzo szybki wzrost liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON w powiecie radziejowskim. W roku 2020 było to średnio 888 podmiotów w gminie wpisanych do rejestru na 10 tys. mieszkańców. Średnio dla LGD to 20% więcej podmiotów niż w 2015 roku. Przyrost liczby podmiotów w powiecie radziejowskim jest dwukrotnie szybszy niż średnio dla województwa. Największy wzrost liczby podmiotów gospodarczych jest w gminie Bytoń i Topólka (odpowiednio 35% i 27%). W obu przypadkach to efekt niskiej bazy na początku pomiaru. Najniższa dynamika, tutaj odwrotnie - baza była najwyższa, widoczna jest w Radziejowie, w gminie miejskiej (+11%).

Tabela 7. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności.

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
KUJAWSKO-POMORSKIE	927	931	940	951	982	1017
Bytoń	565	625	640	672	738	765
Dobre	653	662	672	730	760	793
Osięciny	730	738	761	790	820	846
Piotrków Kujawski	755	775	804	845	862	916
Radziejów (gmina wiejska)	657	676	687	735	763	789
Radziejów (gmina miejska)	1252	1273	1284	1300	1334	1395
Topólka	559	585	619	631	674	709
Średnia dla gmin obszaru LGD	738,7	762,0	781,0	814,7	850,1	887,6

Średnio w gminie, w powiecie radziejowskim, jest 146 podmiotów gospodarczych na 1000 osób w wieku produkcyjnym. W 2015 r. było to 116 podmiotów (obecnie wzrost o 25%). Średnio w województwie mamy takich podmiotów 170, ale powiat radziejowski szybko dogania średnią dla kujawsko – pomorskiego (dynamika wzrostu dla całego województwa wyniosła 10%.) Najszybciej podmiotów gospodarczych przybywa w gminie Bytoń i Topólka, choć w tej ostatniej nadal jest ich zdecydowanie najmniej, bo tylko 115 na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym (koresponduje to z wynikami wcześniej cytowanego zestawienia dla liczby podmiotów zarejestrowanych w REGON).

Tabela 8. Podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
KUJAWSKO-POMORSKIE	147,8	149,8	152,7	156,1	162,7	169,9
Bytoń	90,8	100,4	103,4	109,3	122,5	127,4
Dobre	100,2	102,6	105,7	116,2	122,2	128,3
Osięciny	116,4	117,8	122,6	127,5	133,5	138,5
Piotrków Kujawski	118,2	122,7	127	135,2	139,3	148,9
Radziejów (gmina wiejska)	104,6	108,1	109,9	118,9	124,1	130,2
Radziejów (gmina miejska)	196,3	202,2	206,4	211,5	221,6	233,3
Topólka	87,6	92,4	97,6	100,3	107,4	114,7
Średnia dla gmin obszaru LGD	116,3	120,9	124,6	131,3	138,6	145,9

Nowo rejestrowanych podmiotów w 2020 r. jest najwięcej w gminie Piotrków Kujawski (156), a najmniej w gminie Osięciny (91 szt.). Z roku na rok liczby nowych rejestracji wahają się. Rekordowym był rok 2018 w gminie miejskiej Radziejów (200 firm zarejestrowanych), a najmniej było w gminie wiejskiej Radziejów (53 szt. w 2015 r.). Porównując rok 2020 z rokiem 2015, najwięcej firm przybyło w Radziejowie gmina wiejska (+108%) a najmniej w Bytoniu (-31%).

Tabela 9. Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym.

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
KUJAWSKO-POMORSKIE	131	124	129	148	143	127
Bytoń	134	95	70	121	144	93
Dobre	101	74	96	159	96	95
Osięciny	110	84	123	131	103	91
Piotrków Kujawski	119	138	147	172	112	156
Radziejów (gmina wiejska)	53	65	76	136	115	110
Radziejów (gmina miejska)	146	147	140	200	142	146
Topólka	101	77	123	102	116	130
Średnia dla gmin obszaru LGD	109,1	97,1	110,7	145,8	118,3	117,3

W Radziejowie (gmina miejska) 1 007 osób fizycznych prowadzi działalność gospodarczą, co znacznie przekracza średnią dla województwa (750 osób). Najmniej osób fizycznych prowadzi działalność w gminie Topólka (602), ale w tej gminie mamy bardzo duży wzrost w por. z 2015r. (+30%). Lepsze wartości dynamiki wzrostu ma tylko gmina Bytoń (+36%). Podobnie, jak w innych wskaźnikach opisujących przedsiębiorstwa, powiat radziejowski wyprzedza województwo w szybkości wzrostu przedsiębiorczości – średni wzrost 2020 vs 2015 wynosi 22% a dla województwa 10%.

Tabela 10. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców.

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
KUJAWSKO-POMORSKIE	681	676	679	704	725	750
Bytoń	466	512	528	551	616	633
Dobre	490	497	510	568	598	623
Osiężciny	629	636	659	685	714	736
Piotrków Kujawski	625	647	674	720	734	788
Radziejów (gmina wiejska)	529	543	552	598	629	651
Radziejów (gmina miejska)	917	918	924	944	961	1007
Topólka	462	487	518	540	572	602
Średnia dla gmin obszaru LGD	588,3	605,7	623,6	658	689,1	720

Jak można przypuszczać, po analizie liczby zarejestrowanych podmiotów, spada liczba bezrobotnych. Zarejestrowanych osób bezrobotnych na koniec 2020 r. było 2 567, o 25% mniej niż przed 6 laty. Liczba osób bez pracy w powiecie zmniejszyła się znacząco, choć w tym przypadku dynamika liczb dla województwa jest nieco bardziej korzystna (spadek bezrobocia o 31%). Najwięcej osób bezrobotnych ubyło w gminie wiejskiej Radziejów (-36%), najmniej zaś w gminie Dobre (-20%).

Tabela 11. Bezrobotni zarejestrowani ogółem.

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
KUJAWSKO-POMORSKIE	107255	98522	81543	72655	64060	73482
Bytoń	274	244	227	208	184	196
Dobre	523	543	476	436	413	419

Osięciny	721	667	609	561	565	533
Piotrków Kujawski	779	757	643	583	632	609
Radziejów (gmina wiejska)	321	296	242	210	209	204
Radziejów (gmina miejska)	457	429	391	352	340	348
Topólka	366	343	290	274	268	258
Średnia dla gmin obszaru LGD	492	468	411	375	373	367

Zdecydowanie szybciej zmniejsza się bezrobocie wśród mężczyzn, niż kobiet (odpowiednio - 33% vs -19% porównując dane 2020 r. i 2015 r.). W gminie wiejskiej Radziejów liczba zarejestrowanych bezrobotnych mężczyzn spadła w okresie 6 lat aż o 55% (największy spadek), a najmniej bezrobotnych mężczyzn ubyło w gminie miejskiej Radziejów (-26%). Bezrobocie wśród kobiet najszybciej kurczy się w Topólce (-29%), a najwolniej w gminie Bytoń (-13%). Bezrobotne kobiety należą do grup defaworyzowanych i w powiecie radziejowskim, mimo bardzo pozytywnych tendencji, sytuacja taka utrzymuje się. Między 2020 a 2015 rokiem liczba bezrobotnych kobiet spadła o 19%, a w całym województwie o 29%.

Tabela 12. Bezrobotni zarejestrowani (mężczyźni).

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
KUJAWSKO-POMORSKIE	46888	41838	32718	28440	25490	30593
Bytoń	140	120	119	104	80	80
Dobre	217	246	211	169	166	170
Osięciny	322	291	261	215	231	204
Piotrków Kujawski	350	324	237	224	243	253
Radziejów (gmina wiejska)	148	135	104	82	70	66
Radziejów (gmina miejska)	232	202	188	158	161	171
Topólka	164	169	135	123	120	114
Średnia dla gmin obszaru LGD	225	212	179	154	153	151

Tabela 13. Bezrobotni zarejestrowani (kobiety).

Nazwa gminy	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok
-------------	-----	-----	-----	-----	-----	-----

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
KUJAWSKO-POMORSKIE	60367	56684	48825	44215	38570	42889
Bytoń	134	124	108	104	104	116
Dobre	306	297	265	267	247	249
Osiężycy	399	376	348	346	334	329
Piotrków Kujawski	429	433	406	359	389	356
Radziejów (gmina wiejska)	173	161	138	128	139	138
Radziejów (gmina miejska)	225	227	203	194	179	177
Topólka	202	174	155	151	148	144
Średnia dla gmin obszaru LGD	267	256	232	221	220	216

Bezrobotni powiatu radziejowskiego stanowili na koniec 2020 r. 10,3% w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. Mimo pozytywnych tendencji nadal jest to znacznie więcej niż w województwie kujawsko – pomorskim (6%). Relatywnie najwięcej bezrobotnych jest w gminie Dobre (12,8%), a najmniej w gminie wiejskiej Radziejów (7,7%). Od roku 2018 widoczna jest stagnacja, wskaźniki tylko nieznacznie poprawiają się. Dodatkowo w roku 2020, na skutek pandemii nastąpił niewielki wzrost bezrobocia w województwie (o 9 422 osoby), a udział bezrobotnych do liczby osób w wieku produkcyjnym wzrósł z 5,1% do 6%. Mimo trudniejszej sytuacji na rynku pracy w skali województwa, w obszarze objętym LSR bezrobocie spadło w wartościach bezwzględnych o 44 osoby.

Tabela 14. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (w procentach).

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
KUJAWSKO-POMORSKIE	8,2	7,6	6,4	5,7	5,1	6
Bytoń	12,2	11	10,5	9,7	8,8	9,6
Dobre	14,7	15,4	13,8	12,8	12,4	12,8
Osiężycy	14,7	13,7	12,7	11,8	12,1	11,6
Piotrków Kujawski	13	12,8	10,9	10	11,1	10,8
Radziejów (gmina wiejska)	11,4	10,6	8,8	7,7	7,8	7,7
Radziejów (gmina miejska)	12,6	12,1	11,1	10,2	10,2	10,6
Topólka	11,6	11	9,4	9	8,9	8,8
Średnia dla gmin obszaru	12,9	12,4	11,0	10,2	10,2	10,3

LGD						
-----	--	--	--	--	--	--

Więcej firm i mniejsze bezrobocie to gwarancja mniejszej liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej. W roku 2020 w powiecie radziejowskim było to średnio poniżej 9% i choć nadal jest to więcej niż średnia w województwie (6%), należy docenić korzystne zmiany ostatnich lat. Przeciętnie w powiecie radziejowskim/na obszarze LGD z pomocy społecznej w 2020 r. korzystało 37% mniej osób, niż to było w 2015 r., a w niektórych gminach wskaźnik ten jest jeszcze korzystniejszy. W Osięcinach spadek beneficjentów pomocy społecznej jest na poziomie 53%.

Tabela 15. Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej (w procentach).

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
KUJAWSKO-POMORSKIE	9,7	8,8	8	7,2	6,6	6
Bytoń	16,6	14,8	12,4	12,2	10,8	9,4
Dobre	11,2	9,2	8,5	7,7	7	5,6
Osięciny	11,8	10,7	8,2	7,5	6,5	5,5
Piotrków Kujawski	12,8	11,4	11	10,1	9,2	7,1
Radziejów (gmina wiejska)	25,8	23,3	22,7	22,8	22,7	20,2
Radziejów (gmina miejska)	8,5	7,4	6,6	6,3	5,8	5,2
Topólka	8,5	7,9	7,6	7,2	7,6	7
Średnia dla gmin obszaru LGD	13,6	12,1	11,0	10,5	9,9	8,6

Poprawa standardu i jakości życia

Drugim celem strategii LGD jest poprawa standardu i jakości życia mieszkańców obszaru LGD w oparciu o zasoby lokalne. Dane prezentowane we wcześniejszym rozdziale jasno wskazują, że w rejonie objętym LSR poprawiły się wskaźniki przedsiębiorczości, co zaowocowało spadkiem bezrobocia oraz mniejszą liczbą beneficjentów pomocy społecznej. Nie są to wskaźniki bezpośrednie ale pośrednio wskazują, że standard i jakość życia poprawiła się. W danych GUS nie ma wielu informacji na temat poziomu życia. Więcej danych w tym zakresie zostało uzyskanych ze skierowanych do mieszkańców ankiet. Jest jednak kilka dodatkowych

miar, które pomogą ustalić czy strategia LGD „Razem dla Powiatu Radziejowskiego”, osiągnęła zamierzone cele.

Ważnym elementem budującym kapitał społeczny jest zaangażowanie ludności we wszelkiego rodzaju ruchy, stowarzyszenia, organizacje działające w imieniu i na rzecz mieszkańców. Obecnie w powiecie działa 30 organizacji na 10 tys. mieszkańców i jest ich o 4 więcej (+15%) niż było w 2015 r. Liczba stowarzyszeń na terenie LSR jest niższa niż średnia wojewódzka, ale wielość organizacji w poszczególnych gminach znacznie tą średnią przewyższa. Bezapelacyjnym liderem jest gmina miejska Radziejów. Z 44 organizacjami na 10 tys. mieszkańców znacznie wyprzedza nie tylko pozostałe gminy, ale wartości dla całego województwa. Najmniej organizacji społecznych jest w gminie wiejskiej Radziejów (21 na 10 tys. mieszkańców).

Tabela 16. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców.

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
KUJAWSKO-POMORSKIE	31	32	34	33	34	35
Bytoń	36	39	40	40	38	38
Dobre	26	26	28	28	26	30
Osięciny	19	19	21	25	26	27
Piotrków Kujawski	21	22	24	25	24	24
Radziejów (gmina wiejska)	18	18	20	20	21	21
Radziejów (gmina miejska)	40	44	44	41	44	44
Topólka	22	22	25	23	25	25
Średnia dla gmin obszaru LGD	26	27	29	29	29	30

Wszystkie gminy przeznaczają obecnie znacznie więcej środków na 1 mieszkańca niż to było w przeszłości. Najwięcej, bo 1 571 zł na osobę, przeznaczają gmina Topólka, najmniej - 1 270 zł gmina wiejska Radziejów. Wielkość wydatków na mieszkańca w gminie Topólka jest niewiele niższa od średniej w województwie (1 604 zł). Największy wzrost wydatków, bo aż 78% w skali 6 lat, realizuje gmina Bytoń, a najniższą dynamiką charakteryzuje się gmina miejska Radziejów.

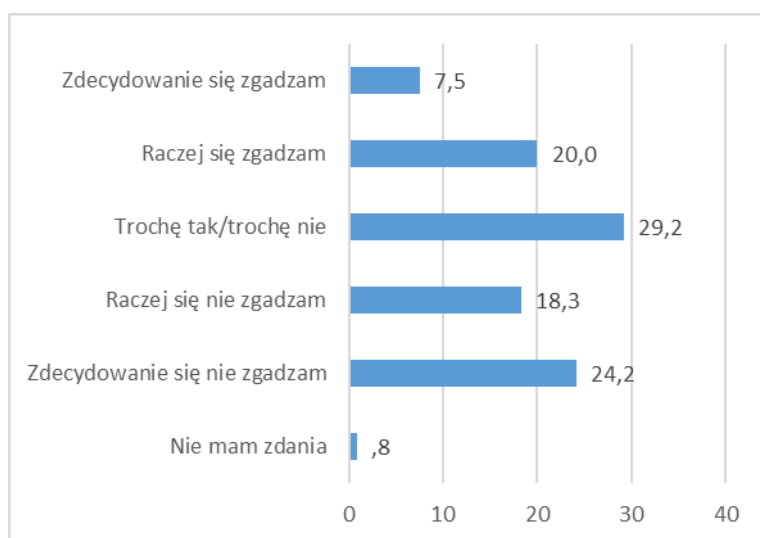
Tabela 17. Wydatki budżetów gmin na jednego mieszkańca (w złotych).

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
KUJAWSKO-POMORSKIE	1 086	1 126	1 290	1 506	1 535	1 604
Bytoń	864	1 075	1 075	1 561	1 606	1 485
Dobre	959	949	1 081	1 366	1 337	1 370
Osiężciny	904	1 049	1 189	1 240	1 449	1 403
Piotrków Kujawski	954	1 105	1 291	1 306	1 531	1 356
Radziejów (gmina wiejska)	804	1 101	1 443	1 891	1 738	1 270
Radziejów (gmina miejska)	1 022	1 130	1 216	1 600	1 519	1 333
Topólka	1 001	1 167	1 235	1 515	1 395	1 571
Średnia dla gmin obszaru LGD	930	1 082	1 219	1 497	1 511	1 398

5.2. Opinie i potrzeby mieszkańców obszaru Lokalnej Strategii Rozwoju

Ankieta kierowana do mieszkańców obszaru LSR zawierała kilka pytań diagnozujących ogólne opinie o warunkach życia. Wyniki odpowiedzi na poszczególne pytania ukazują sytuację mieszkańców z różnych perspektyw.

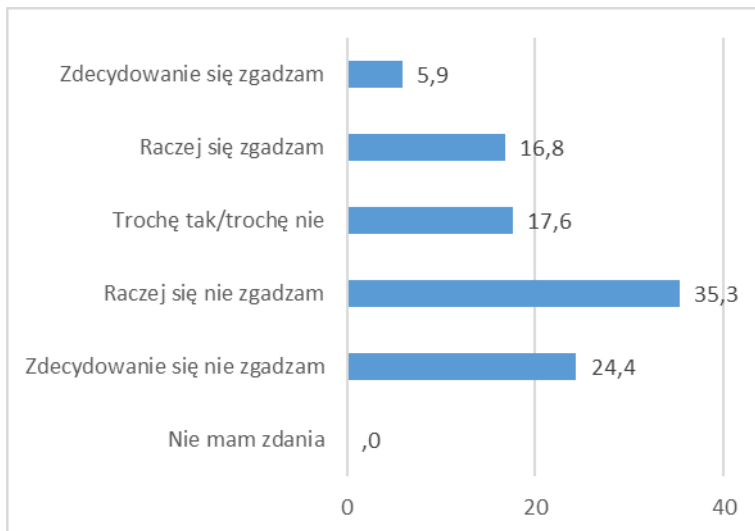
Wykres 2. W jakim stopniu zgadza się Pan/i lub nie zgadza ze stwierdzeniem „moja gmina jest dobrym miejscem do życia, w którym mogę realizować wszystkie swoje podstawowe potrzeby”?

Źródło: badania własne

W pierwszym z pytań ponad ¼ mieszkańców powiatu radziejowskiego (28%) zgadza się ze stwierdzeniem, że ich gmina jest dobrym miejscem do życia. Przeciwnego zdania jest 42%, w tym 24% jest zdecydowanie przeciwna takiej opinii. 29% nie może się zdecydować, wybierając odpowiedź: „trochę tak, trochę nie”.

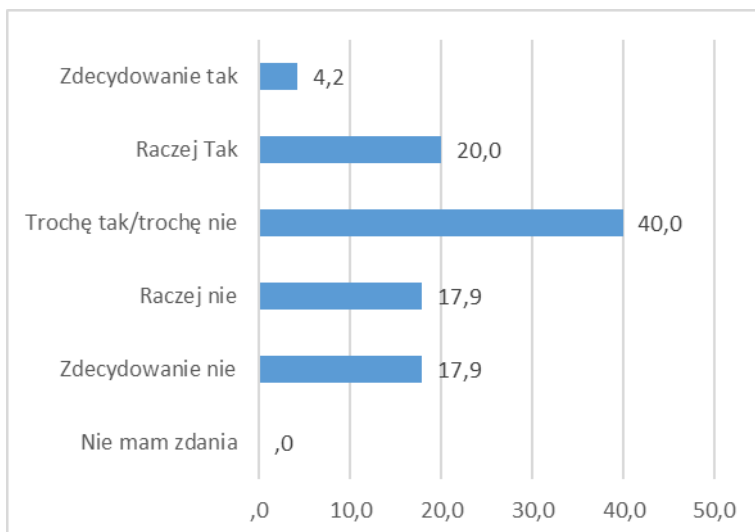
Wykres 3. W jakim stopniu zgadza się Pan/i lub nie zgadza ze stwierdzeniem „w ostatnich latach (od 2016 roku) warunki do życia w mojej gminie poprawiły się”?

Źródło: badania własne

Zapytaliśmy ankietowanych, jak oceniają zmiany w swojej gminie z perspektywy czasu, od roku 2016. 23% twierdzi, że warunki życia się poprawiły, ale ponad połowa (60%) nie zgadza się z taką opinią, w tym 24% zupełnie się nie zgadza. Zdanie neutralne „trochę tak, trochę nie” wyraziło prawie 18% ankietowanych.

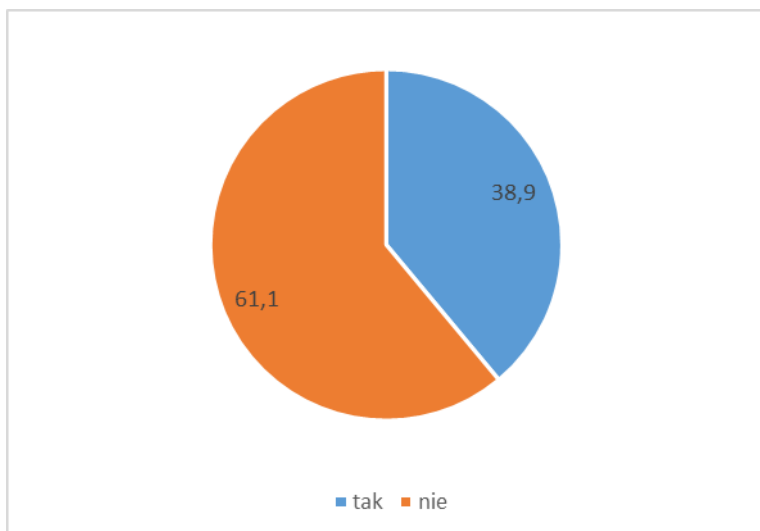
Wykres 4. Czy jest Pan/i zadowolony/a z warunków życia w gminie?

Źródło: badania własne

Podobnie jak w poprzednich pytaniach, ¼ badanych pozytywnie ocenia warunki życia w gminie, przeciwnego zdania jest 35%. W zestawie 3 pytań dotyczących satysfakcji, w tym pytaniu największa grupa osób nie jest pewna czy warunki życia w gminie są dobre czy złe.

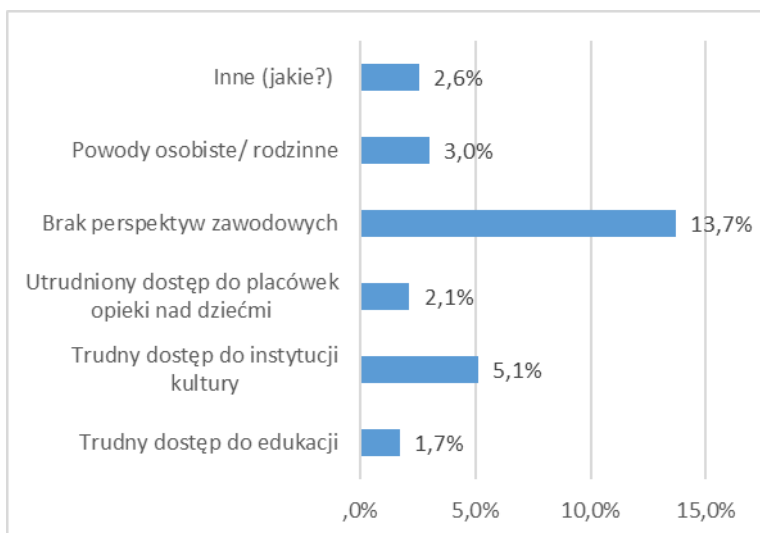
Wykres 5. Czy rozważa Pan/i zmianę miejsca zamieszkania?

Źródło: badania własne

Mimo przeciętnie pozytywnych wyników satysfakcji zdecydowana większość ankietowanych nie planuje zmieniać miejsca zamieszkania (61%). Za wyjazdem z terenów objętych Lokalną Strategią Rozwoju opowiada się 39% badanych. Głównym powodem wyjazdu jest deklarowany brak perspektyw zawodowych.

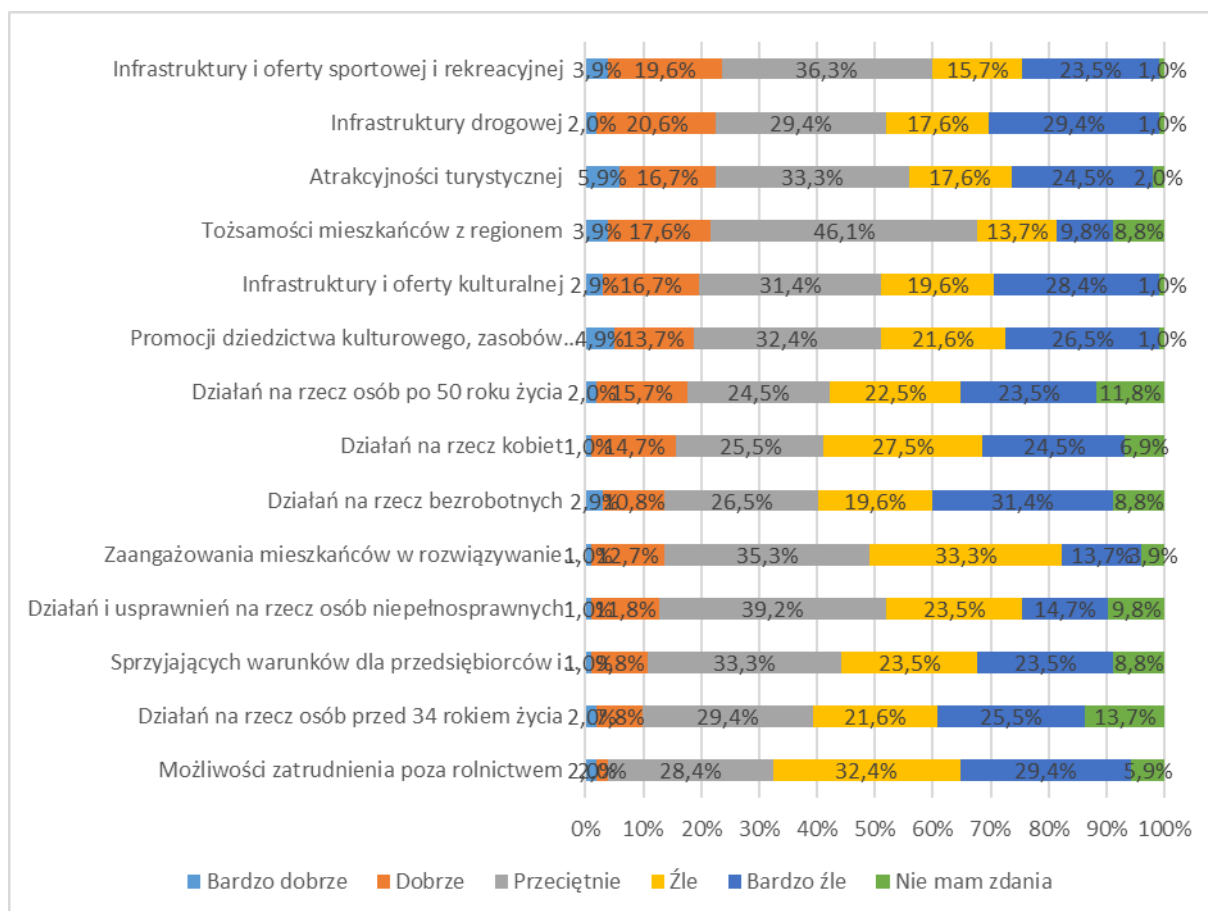
Wykres 6. Powody

Źródło: badania własne

Oprócz ogólnych wskaźników satysfakcji, poprosiliśmy badanych o ocenę kilkunastu obszarów aktywności gminy, w której mieszkają.

Wykres 7. Jak obecnie ocenia Pan/i swoją gminę pod względem:

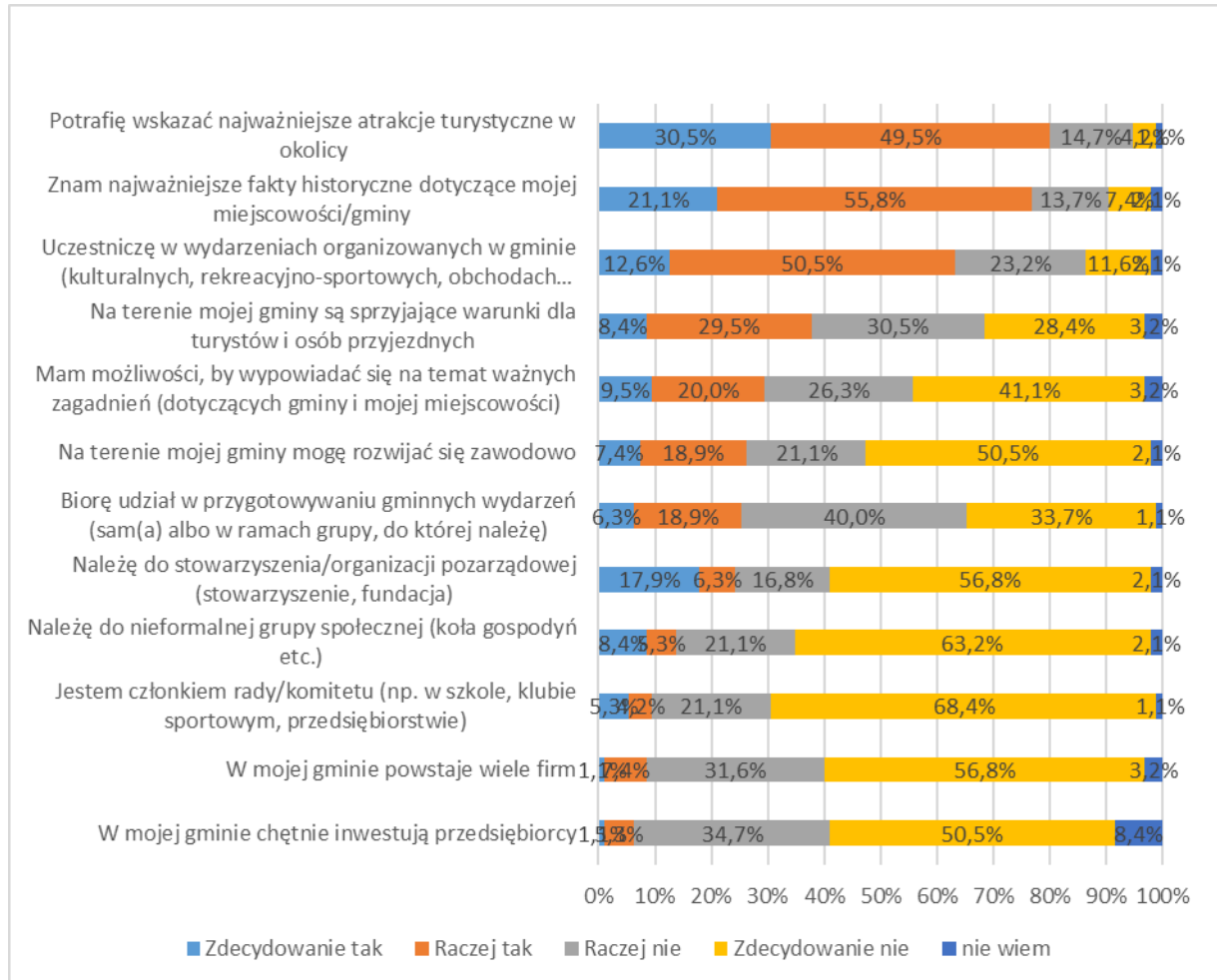

Źródło: badania własne

Mieszkańcy powiatu radziejowskiego najlepiej oceniają (pozytywne oceny wśród co najmniej 20% badanych) infrastrukturę i ofertę sportową, infrastrukturę drogową, atrakcyjność turystyczną oraz identyfikację mieszkańców z regionem. Każda z ocenianych aktywności gminy miała większą grupę osób udzielających krytycznych opinii niż osób zadowolonych z aktywności gminy w danym obszarze. Najbliżej do uzyskania pozytywnego wskaźnika netto (więcej pozytywnych ocen) zbliżyła się ocena tożsamości mieszkańców z regionem. Tylko 2 punkty procentowe więcej zebrali krytycy niż zadowoleni. Najsłabsze oceny (powyżej 50% odpowiedzi krytycznych) zebrali stwierdzenia dotyczące następujących aktywności gminy: możliwość zatrudnienia poza rolnictwem, działania na rzecz bezrobotnych oraz działania na rzecz kobiet.

Poza zbieraniem opinii na temat satysfakcji z różnych obszarów aktywności gminy, poprosiliśmy ankietowanych o wyrażenie swojej opinii na temat różnych twierdzeń opisujących nastawienie mieszkańców do społeczności, w której mieszkają.

Wykres 8. Proszę ustosunkować się do poniższych stwierdzeń:

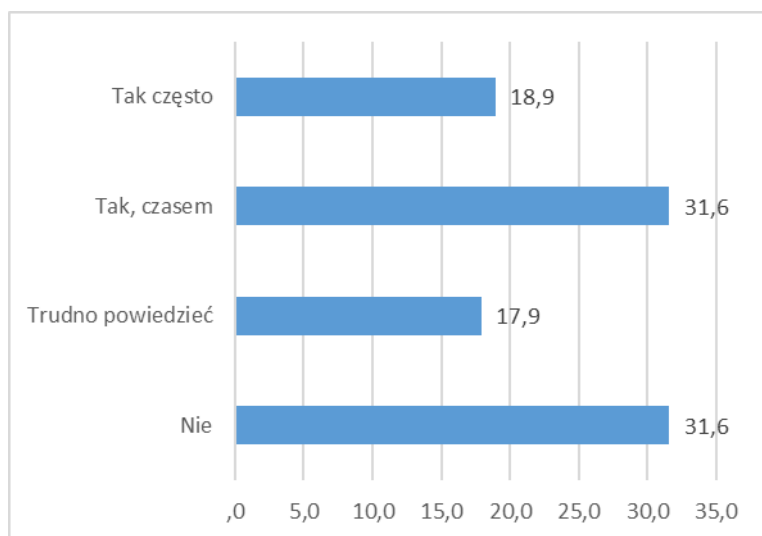

Źródło: badania własne

Zestaw tych stwierdzeń możemy traktować jako wstępną listę wskaźników opisujących pojęcie kapitału społecznego. Mieszkańcy powiatu radziejowskiego uważają, że potrafią wskazać najważniejsze atrakcje turystyczne, znają najważniejsze fakty historyczne regionu oraz uczestniczą w wydarzeniach organizowanych w gminie. Wszystkie 3 wymienione stwierdzenia uzyskały więcej pozytywnych odpowiedzi niż negatywnych i z każdą z nich zgodziło się ponad 60% badanych. Na przeciwległym końcu znalazły się dwie grupy stwierdzeń. Jedna grupa opinii to negowanie faktu, iż w obszarze Lokalnej Grupy Działania „Razem dla Powiatu Radziejowskiego” rozwija się przedsiębiorczość. Osoby, które wzięły udział w badaniu nie zgadzają się, że w gminie chętnie inwestują przedsiębiorcy i powstaje wiele firm. Druga grupa stwierdzeń pokazuje, że mieszkańcy powiatu nie angażują się

społecznie. Anketowani bardzo rzadko potwierdzają, że są członkiem jakiejś rady lub komitetu, lub należą do nieformalnej grupy społecznej.

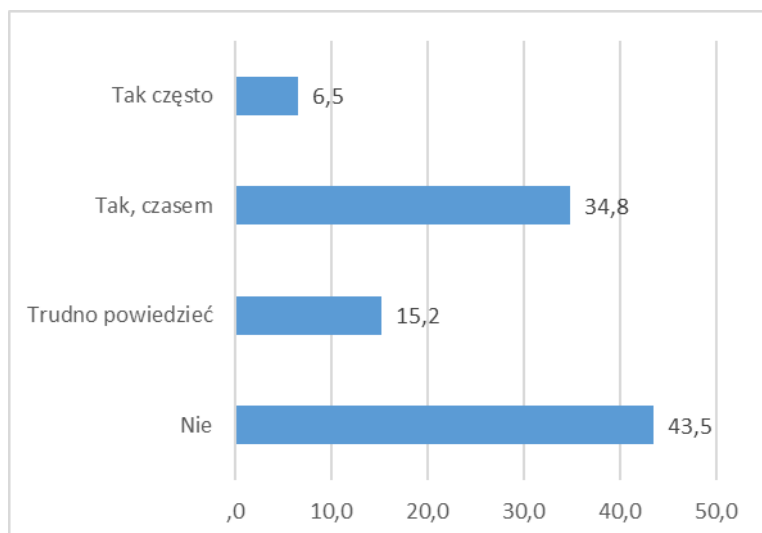
Wykres 9. Czy Pan/i osobiście korzystał/a z infrastruktury / obiektów finansowanych ze środków unijnych, począwszy od 2016 r.?

Źródło: badania własne

Ponad połowa badanych (50,5%) potwierdza, że korzystało z infrastruktury finansowanej ze środków unijnych, w tym 19% twierdzi, że korzystali często. 32% przyznaje, że nie korzystało z takich obiektów.

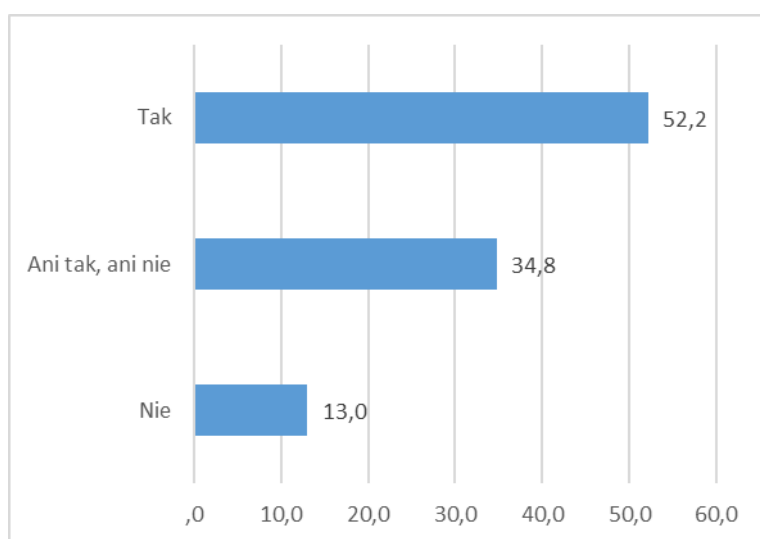
Wykres 10. Czy Pan/i osobiście korzystał/a z projektów takich jak szkolenia, spotkania, festyny finansowanych ze środków unijnych, począwszy od 2016 r.?

Źródło: badania własne

41% osób, które uczestniczyły w badaniu mówi, że korzystało z projektów, takich jak szkolenia, festyny, które były finansowane ze środków unijnych. Podobna liczba (44%) twierdzi, że nigdy z takich projektów nie korzystała.

Wykres 11. Czy Pana/i zdaniem projekty związane z poprawą infrastruktury cieszą się zainteresowaniem mieszkańców?

Źródło: badania własne

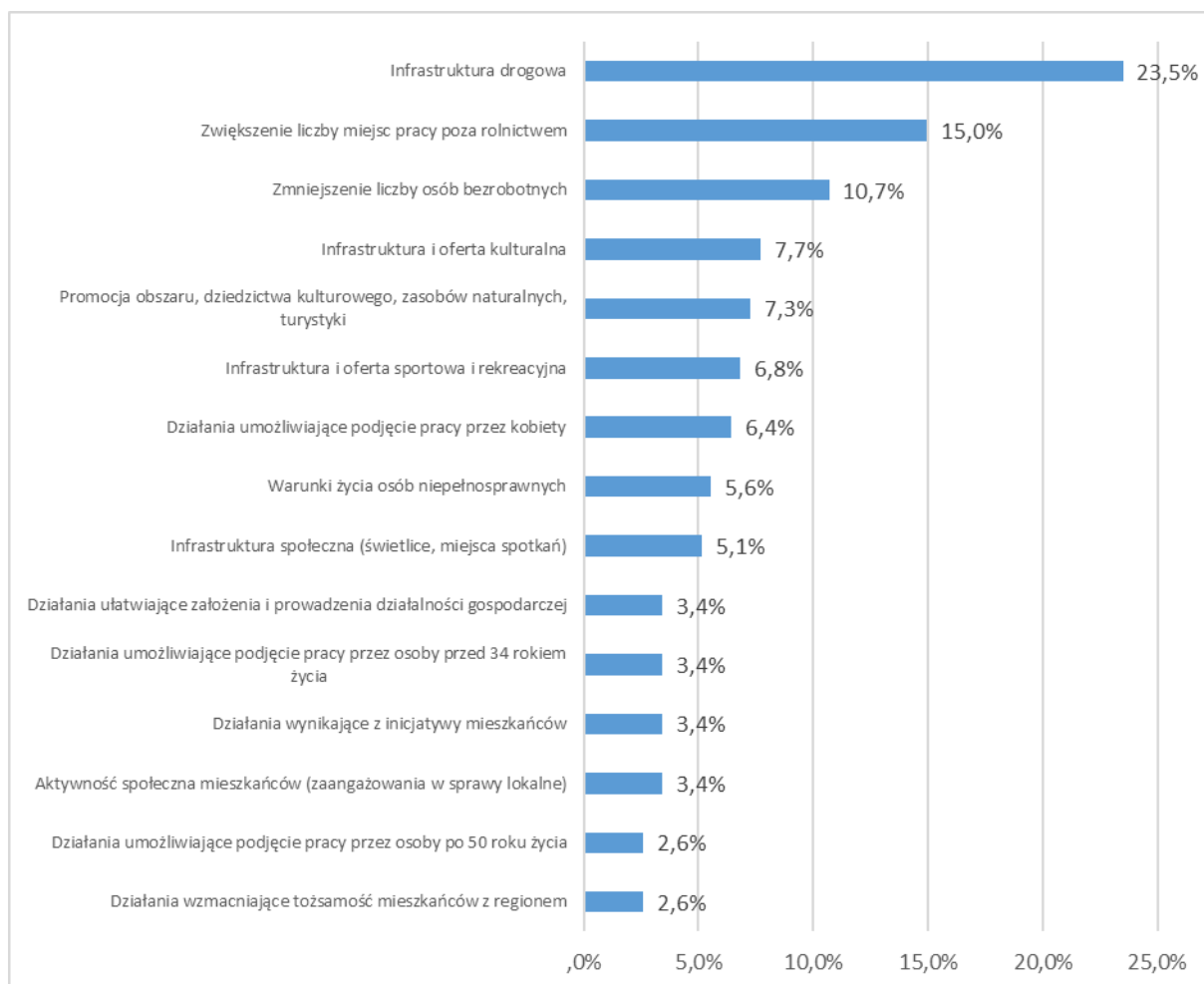
Ponad połowa badanych uważa, że projekty związane z poprawą infrastruktury cieszą się zainteresowaniem mieszkańców, a tylko 13% jest przeciwnego zdania. Nieco mniej osób (28%) twierdzi, że projekty poza infrastrukturalnymi, takie jak szkolenia, festyny interesują mieszkańców. Z tym poglądem nie zgadza się 14% badanych.

Źródło: badania własne

Zapytaliśmy mieszkańców powiatu radziejowskiego na jakie cele gminne przeznaczyliby dodatkowe środki finansowe, gdyby były do ich dyspozycji.

Wykres 12. Proszę sobie wyobrazić, że ma Pan/i możliwość decydowania o podziale dodatkowych środków finansowych w swojej gminie. Które z poniżej wymienionych obszarów dofinansował/a/by Pan/i w pierwszej kolejności?

Źródło: badania własne

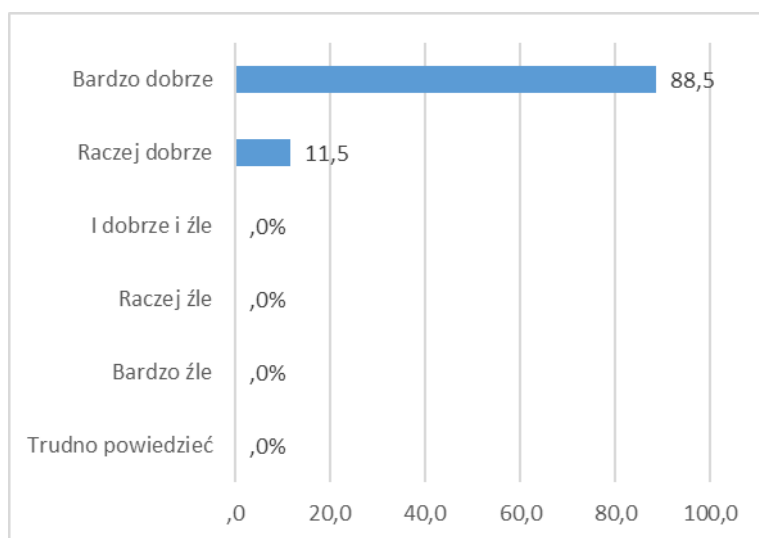
Co czwarty ankietowany wybrał infrastrukturę drogową, 15% zwiększenie liczby miejsc pracy poza rolnictwem, a 11% przeznaczyłoby dodatkowe środki na walkę z bezrobociem. Najmniej wskazań, a co z tym związane - ewentualne mniejsze środki, uzyskały takie aktywności jak: wzmocnienie tożsamości mieszkańców z regionem, podjęcie pracy przez osoby po 50 roku życia, aktywność społeczna mieszkańców czy własne inicjatywy mieszkańców.

5.3. Funkcjonowanie LGD

Ocena pracy biura

Pracownicy, beneficjenci i wnioskodawcy bardzo wysoko oceniają funkcjonowanie Lokalnej Grupy Działania. 89% badanych oceniło LGD bardzo wysoko.

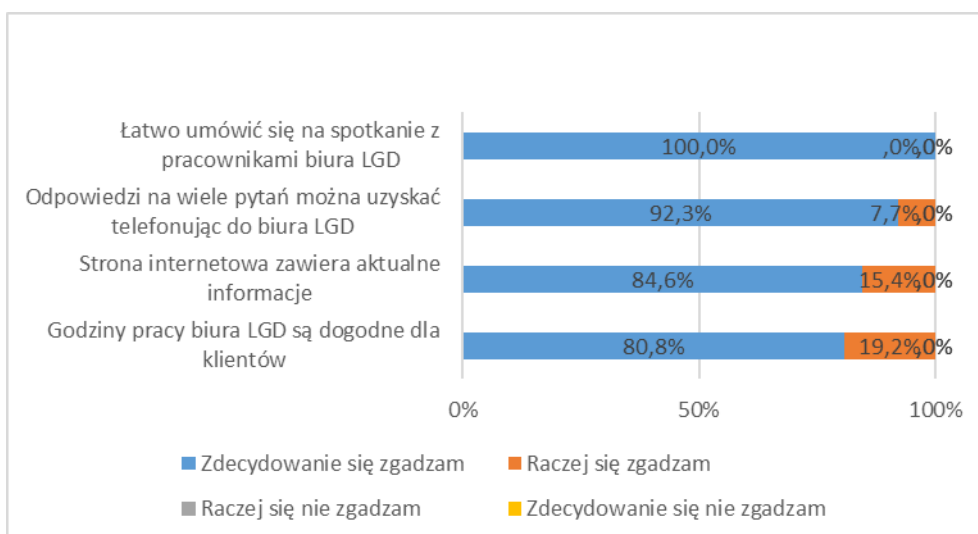
Wykres 13. Jak ogólnie ocenia Pan/Pani funkcjonowanie Lokalnej Grupy Działania? LGD działa:

Źródło: badania własne

Poprosiliśmy badanych o szczegółowe oceny działalności LGD. Pytania dotyczą funkcjonowania biura LGD w wielu aspektach istotnych dla potencjalnego wnioskodawcy.

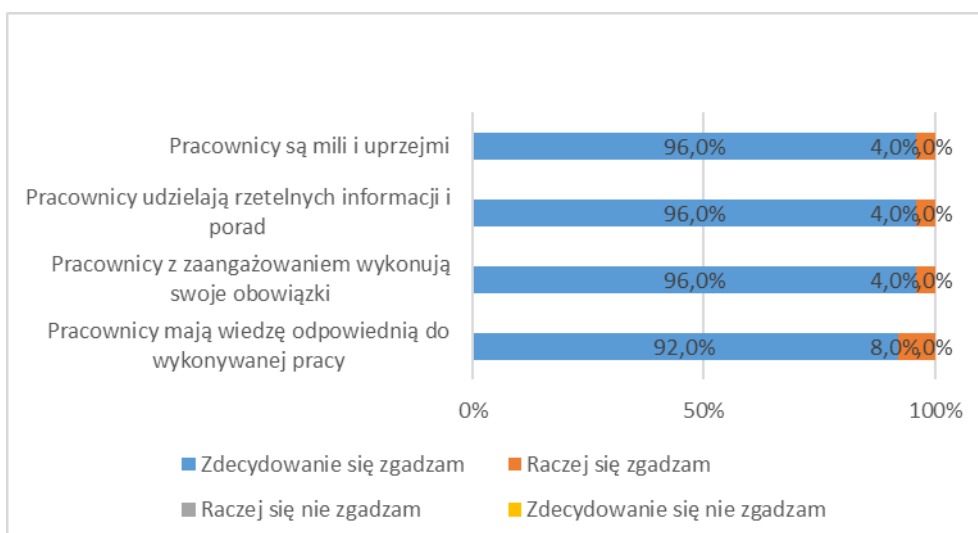
Wykres 14. Proszę ocenić funkcjonowanie Biura LGD

Źródło: badania własne

Tutaj podobnie, wyniki są bardzo wysokie. Wszyscy ankietowani (100%) uznali, że łatwo umówić się z pracownikami LGD na spotkanie. Ponad 80% ankietowanych stwierdziło, że godziny pracy biura są dogodne dla klientów, łatwo uzyskać telefoniczne informacje, a strona internetowa jest aktualna.

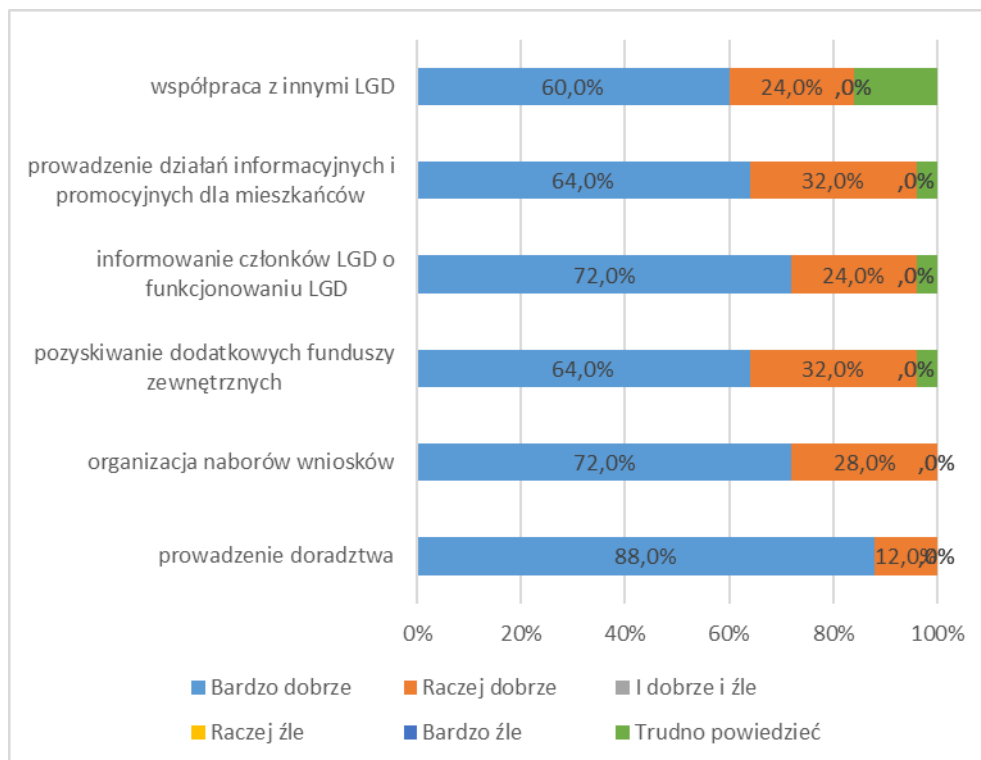
Wykres 15. Proszę ocenić poniższe zdania dotyczące Biura LGD

Źródło: badania własne

Ocena pracowników Lokalnej Grupy Działania koresponduje z oceną działalności biura. Ponad 90% odpowiedzi wskazuje, że pracownicy są uprzejmi, rzetelni, zaangażowani i mają odpowiednią wiedzę do wykonywanej pracy.

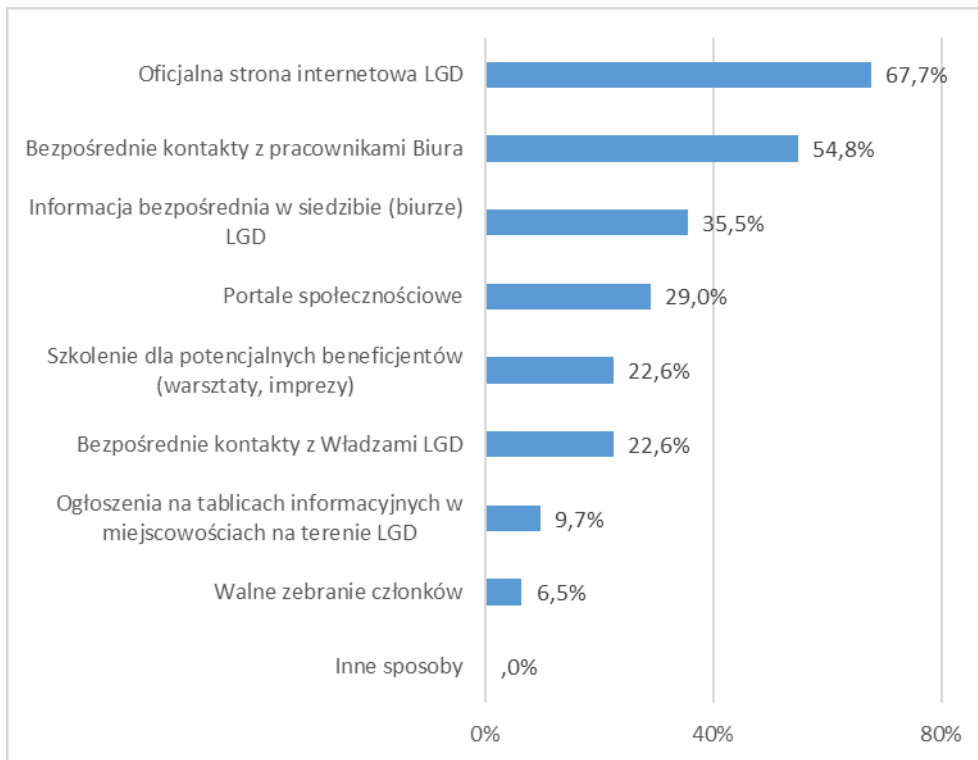
Wykres 16. Jak ocenia Pan(i) funkcjonowanie Biura LGD w poniższych wymiarach:

Źródło: badania własne

Kolejny zestaw stwierdzeń (ocena funkcjonowania LGD) pokazuje bardzo dobre opinie jakie mają na temat pracy biura LGD wnioskodawcy, beneficjenci i pracownicy. Najwięcej, 88% osób, bardzo dobrze ocenia wsparcie doradcze LGD, a 72% chwali organizację naborów wniosków. Najmniej bardzo pozytywnych ocen zebrała współpraca z innymi LGD oraz prowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych dla mieszkańców. Należy jednak podkreślić, że te obszary i tak zostały ocenione bardzo wysoko. We wszystkich ocenianych wymiarach łączny wynik odpowiedzi „bardzo dobrze” i „raczej dobrze” osiągnął ponad 80% pozytywnych odpowiedzi.

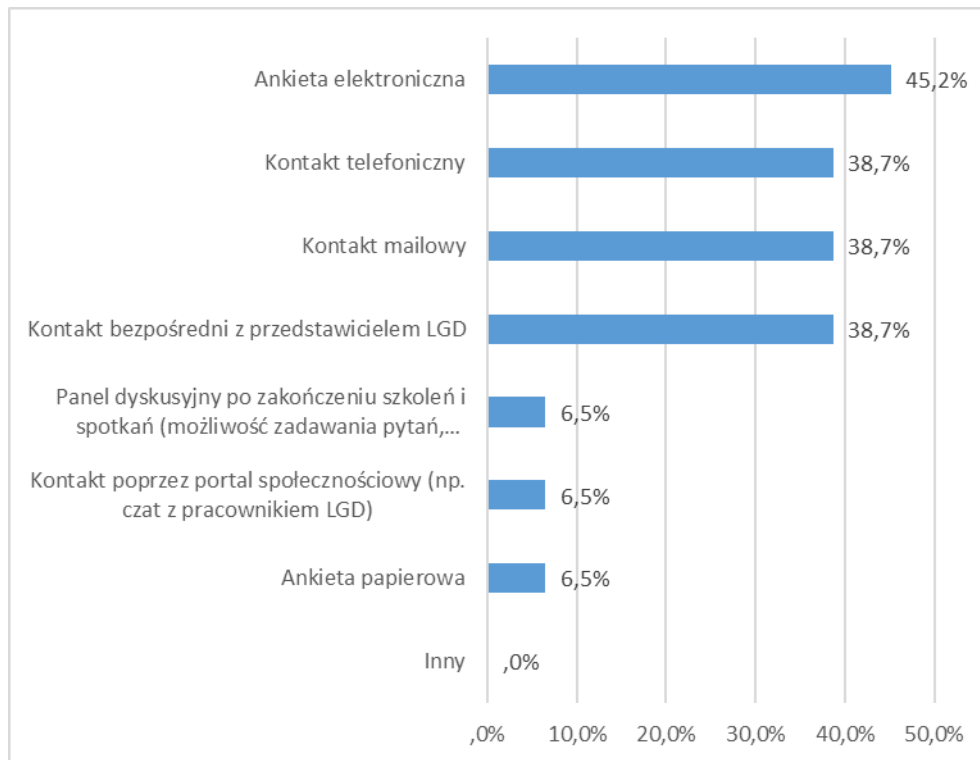
Wykres 17. Skąd czerpie Pan/Pani informacje dotyczące funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania?

Źródło: badania własne

Informacje na temat działalności LGD najczęściej pochodzą ze strony internetowej lub bezpośrednich kontaktów z pracownikami. Najrzadziej o funkcjonowaniu Lokalnej Grupy Działania badani dowiadują się z Walnego Zgromadzenia Członków lub z ogłoszeń zamieszczonych na tablicach informacyjnych.

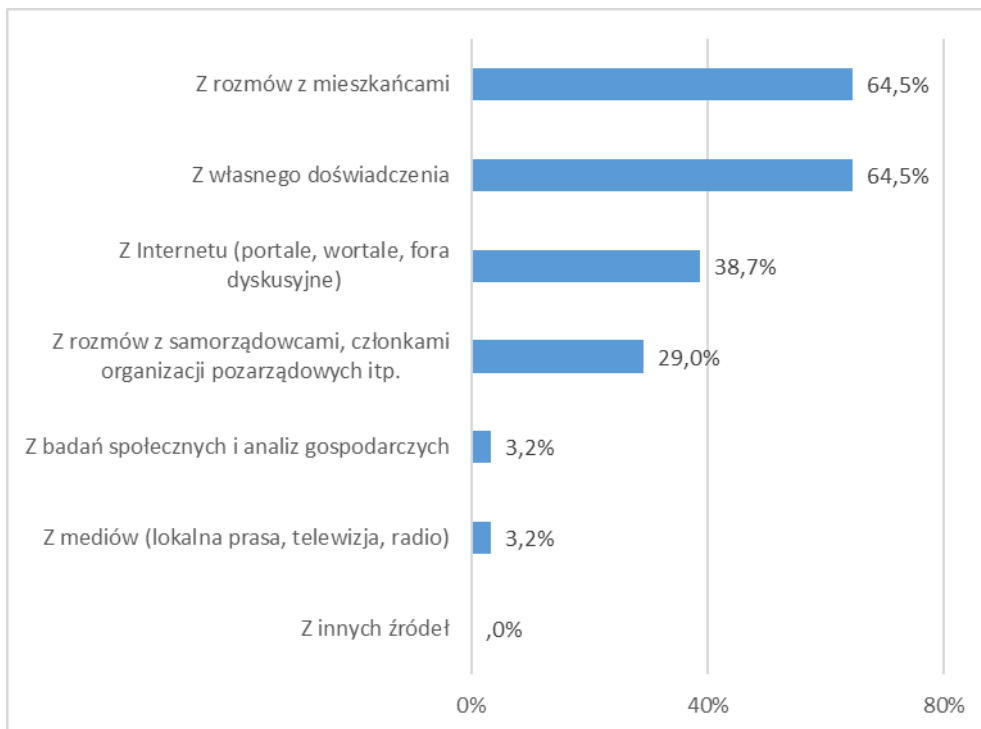
Wykres 18. Który z kanałów przekazywania informacji zwrotnej od społeczności do LGD byłby dla Pani/Pana najbardziej odpowiedni?

Źródło: badania własne

Ankietowani jako najlepszy kanał zbierania informacji zwrotnej preferują ankietę elektroniczną (45%), a w dalszej kolejności kontakt telefoniczny (39%). Najmniej skuteczna jako źródło informacji zwrotnej pozostaje ankieta papierowa oraz czat z pracownikami LGD na portalu społecznościowym lub panel dyskusyjny po szkoleniach.

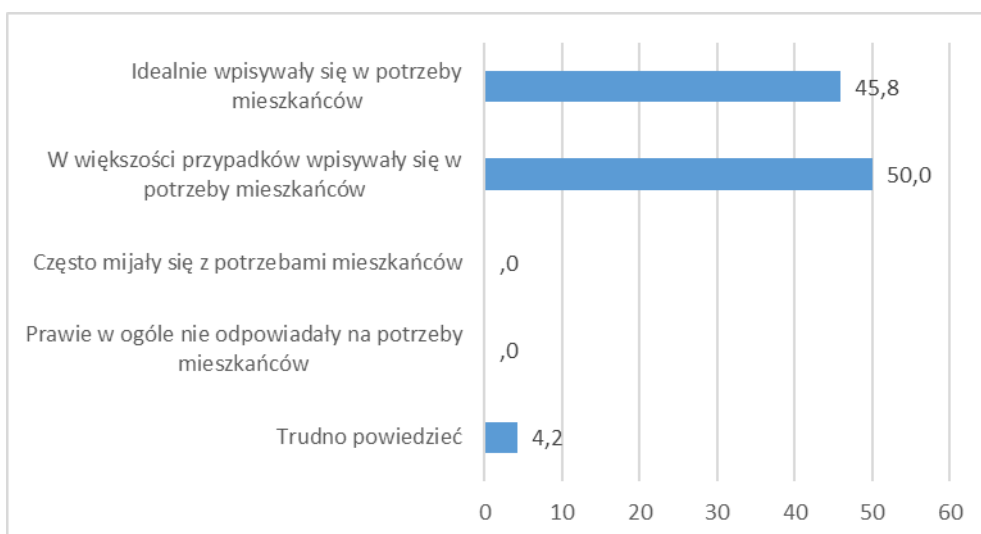
Wykres 19. Skąd, przede wszystkim, czerpie Pan(i) informacje o potrzebach mieszkańców?

Źródło: badania własne

Dwie trzecie badanych czerpie informacje o potrzebach mieszkańców z bezpośrednich rozmów z nimi oraz z własnego doświadczenia (po 65% odpowiedzi). Media oraz badania i analizy to źródło informacji dla mniej niż 7% odpowiadających.

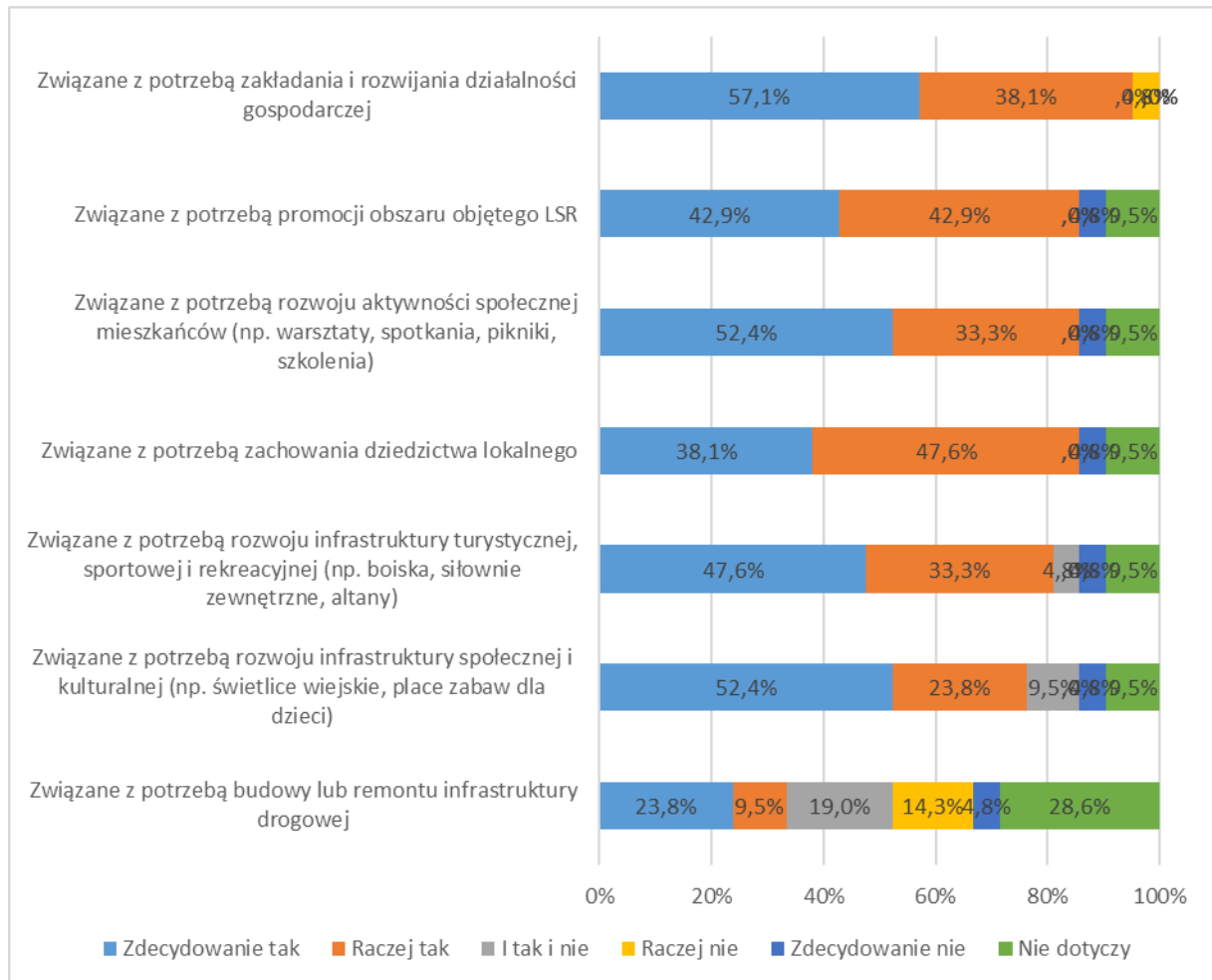
Wykres 20. Czy nabory wniosków ogłaszane przez LGD odpowiadały na potrzeby mieszkańców?

Źródło: badania własne

Niemal wszyscy wnioskodawcy, beneficjenci oraz pracownicy LGD zgodnie twierdzą, że nabory wniosków ogłaszane przez Lokalną Grupę Działania wpisywały się w potrzeby mieszkańców, w tym 46% twierdzi, że wpisywały się idealnie.

Wykres 21. Czy realizowane w LGD nabory wniosków pomogły w rozwiązywaniu problemów społecznych związanych z potrzebą:?

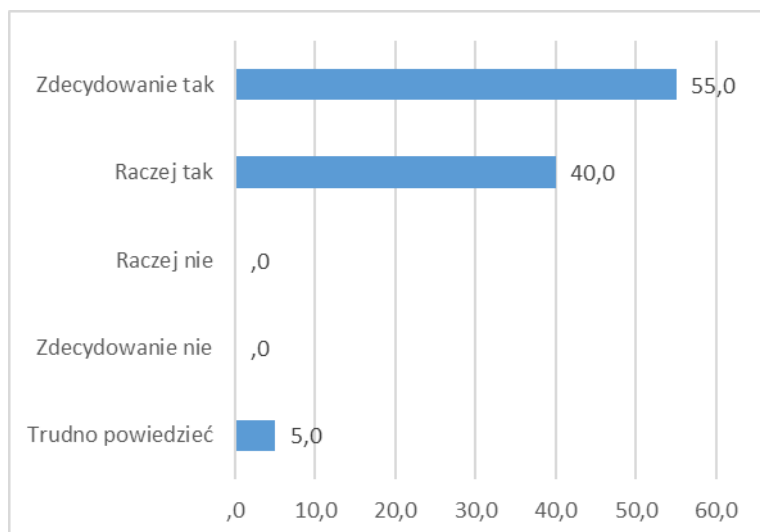
Źródło: badania własne

W opinii odpowiadających, nabory wniosków zdecydowanie spełniły pokładane w nich oczekiwania i przyczyniły się do zmian w ważnych dla społeczności obszarach, odpowiadając na najważniejsze problemy wspólnoty. Najwięcej odpowiedzi twierdzących (z wyjątkiem infrastruktury drogowej) zebrały wnioski dotyczące zakładania i rozwijania działalności gospodarczej, promocji obszaru objętego LSR, rozwoju aktywności społecznej oraz zachowania dziedzictwa lokalnego. Koniecznie należy podkreślić, że ponad 75% odpowiadających pozytywnie odpowiedziało na wszystkie pytania. Wyjątkiem jest infrastruktura drogowa, tutaj 1/3 ankietowanych potwierdziła, że te wnioski odpowiedziały

na potrzeby mieszkańców. W porównaniu z innymi tematami 29% odpowiadających (najwięcej w porównaniu z innymi obszarami oceny) wybrało odpowiedź „nie dotyczy”.

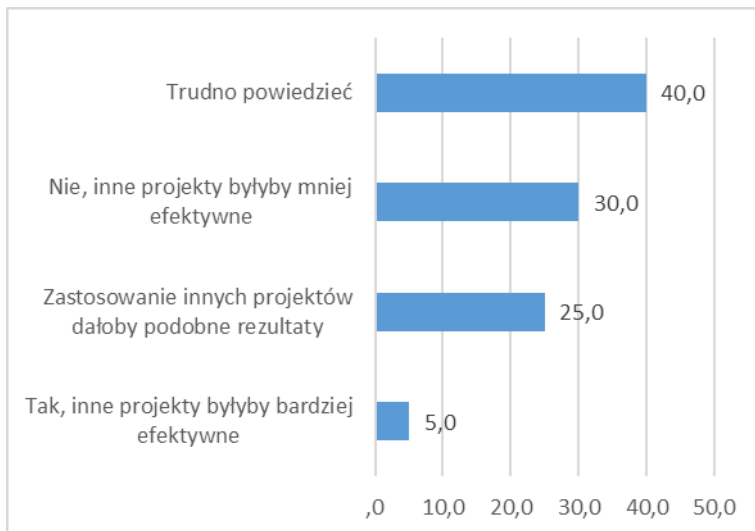
Wykres 22. Czy Pana(i) zdaniem środki finansowe przeznaczone na wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju zostały wydane efektywnie (z korzyścią dla społeczności)?

Źródło: badania własne

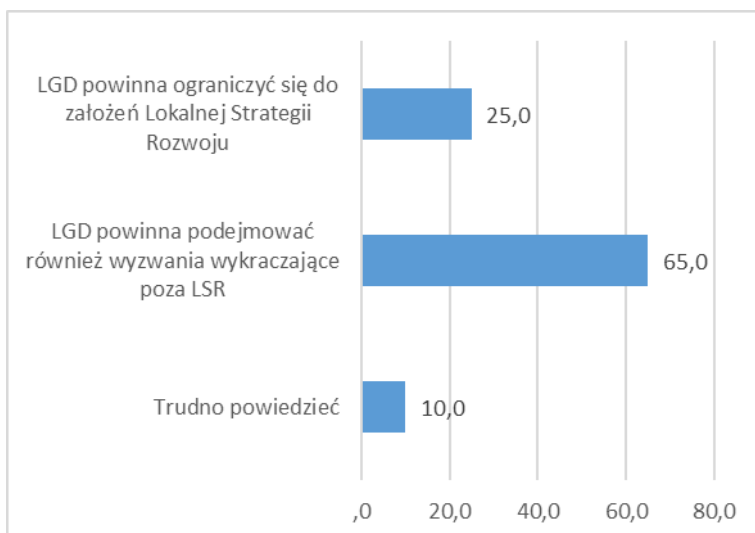
Niemal wszystkie osoby, które brały udział w ankiecie uznały, że środki finansowe przeznaczone na finansowanie Lokalnej Strategii Rozwoju zostały wydane efektywnie. W tym 55% odpowiedziało „zdecydowanie tak”. W kolejnym pytaniu tylko 25% odpowiadających stwierdziło, że za pomocą innych projektów można by uzyskać podobne rezultaty, a 5% że rezultaty mogłyby być nawet lepsze. 30% odpowiedziało, że inne projekty byłyby mniej efektywne. 40% nie miało zdania na ten temat.

Wykres 23. Czy Pana(i) zdaniem za pomocą innych projektów można byłoby osiągnąć podobne rezultaty?

Źródło: badania własne

Wykres 24. Czy Pana(i) zdaniem LGD powinna podejmować dodatkowe działania aby rozwiązywać problemy społeczne mieszkańców obszaru LGD?

Źródło: badania własne

Zdaniem 2/3 odpowiadających Lokalna Grupa Działania powinna podejmować dodatkowe działania by rozwiązywać problemy społeczne mieszkańców.

Doradztwo biura LGD

Lokalna Grupa Działania zobowiązana jest do świadczenia bezpłatnego doradztwa. Indywidualnego doradztwa udzielono 404 osobom, nie mniej niż 30 osobom rocznie. Dodatkowo przeprowadzono 172 porady niezwiązane z naborem wniosków. Jakość doradztwa została potwierdzona w ankietach prowadzonych niezwłocznie po udzielaniu informacji, ale również w poprzez badanie CAWI w ramach ewaluacji końcowej. W obydwu przypadkach bardzo wysoko oceniono kompetencje pracowników oraz ich profesjonalne podejście do wnioskodawców.

Funkcjonowanie organów – Zarząd, Rada, Walne Zebranie Członków

Najważniejszym organem LGD jest Walne Zebranie Członków. Spotkania tego gremium odbywają się z częstotliwością co najmniej raz do roku. W niektórych latach niezbędne były 3 spotkania.

Zarząd LGD kieruje bieżącymi sprawami Stowarzyszenia. W latach 2016 – 2021 Zarząd LGD spotkał się 46 razy.

Rada LGD zajmuje się oceną i wyborem wniosków do dofinansowania (oraz ustalaniem wysokości wsparcia). Rada liczy 15 członków, którzy reprezentują wszystkie gminy Partnerskie oraz wszystkie sektory. Od 2016 do 2021 roku odbyło się 17 spotkań Rady LGD.

Tabela 18. Spotkania organów LGD

	ZARZĄD	Walne Zgromadzenie Członków LGD	Rada LGD
2016	6	3	0
2017	7	1	3
2018	8	3	7
2019	9	2	0
2020	8	1	3
2021	8	2	4
suma	46	12	17

Źródło: badania własne

Plan komunikacji i plan szkoleń

LGD prowadziła różne działania promocyjno – komunikacyjne. Przynajmniej raz w roku ukazywał się w prasie lokalnej artykuł informujący o działaniach LGD i możliwości uzyskania dofinansowania. Co oczywiste powstała strona internetowa i prowadzony był profil na portalu społecznościowym.

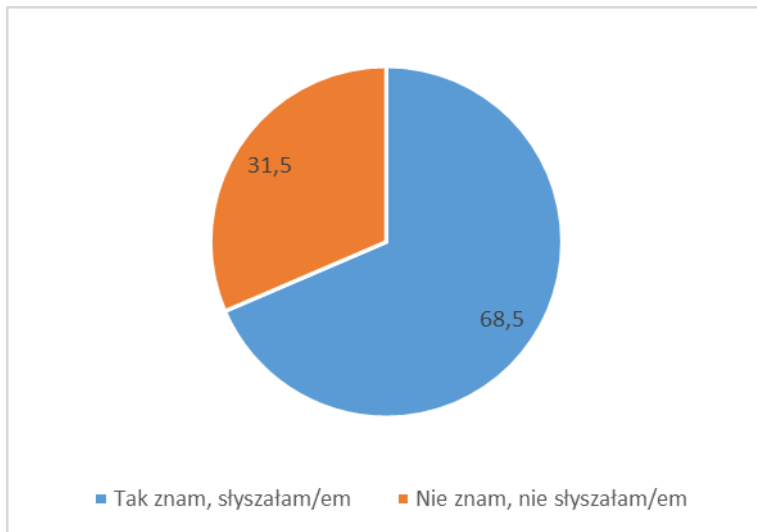
W 2017 roku zorganizowano warsztaty aktywizujące dla osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, a w 2018 r. warsztaty kosmetyczne. W 2018 roku zorganizowano konkurs plastyczny, rajd rowerowy oraz 2 spotkania informacyjno-konsultacyjne z działaniami animacyjnymi. Przeprowadzono warsztaty ceramiczne, warsztaty aktywizujące dla osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz ich otoczenia (warsztaty kosmetyczne i warsztaty decoupage). Odbyły się również 2 aktywizujące warsztaty rękodzielnicze. W 2019 roku przeprowadzono konkurs plastyczny dla dzieci oraz spotkanie promujące LSR. Zorganizowano rajd rowerowy dla mieszkańców obszaru wdrażania LSR oraz 2 spotkania z działaniami animacyjnymi warsztatami ceramicznymi. W 2021 roku odbyły się 3 rajdy rowerowe po obszarze Powiatu Radziejowskiego, a także 3 warsztaty dla mieszkańców obszaru na temat wdrażania LSR. Dodatkowo zorganizowano spotkania z mieszkańcami.

W ramach realizacji Planu Szkoleń odbyło się 17 cykli szkoleniowych. Szkolenia dotyczyły prawnych aspektów funkcjonowania LGD oraz założeń Lokalnej Strategii Rozwoju, w tym w jaki sposób zarządzać procesem wdrażania LSR. Dedykowane pracownikom biura szkolenia obejmowały między innymi sprawy administrowania danymi osobowymi przez LGD w świetle obowiązku rejestrowania zbiorów danych w GODO. Ważne były te szkolenia, które miały pomóc pracownikom LGD w doradztwie na temat biznesplanów we wnioskach o dofinansowanie. Odbyły się też szkolenia dla członków Rady LGD dotyczące procedur oceny i wyboru operacji w ramach naborów konkursowych oraz grantowych. Specjalistyczne szkolenie dotyczyło również zasad wykorzystania lokalnych kryteriów wyboru w procesie wyboru wniosków. Ważne były też szkolenia z Prawa zamówień publicznych. Istotne jest to, że nie zapomniano w cyklu szkoleniowym o wiedzy z zakresu monitoringu i ewaluacji Lokalnej Strategii Rozwoju.

Rozpoznawalność LGD

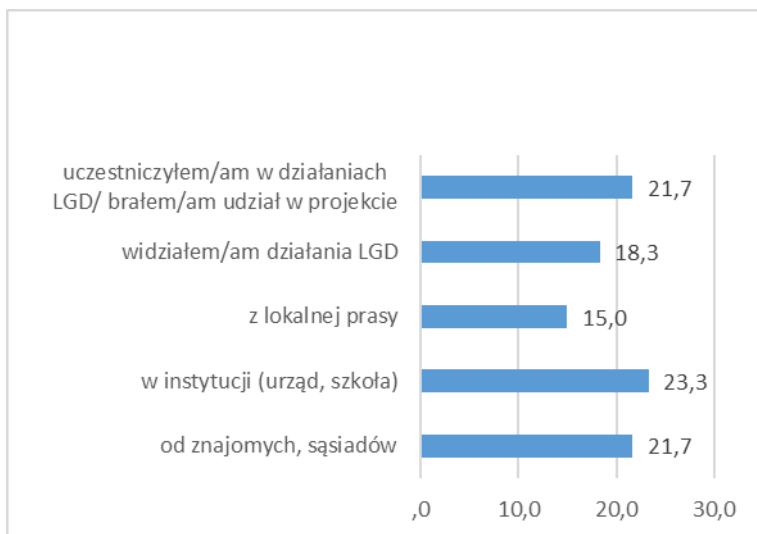
69% ankietowanych zna Lokalną Grupę Działania „Razem dla Powiatu Radziejowskiego”. Najczęstszym źródłem informacji o LGD była instytucja (urząd, szkoła), znajomi, sąsiedzi lub bezpośrednie uczestnictwo w spotkaniach LGD.

Wykres 25. Czy zna Pan/i Lokalną Grupę Działania "Razem dla Powiatu Radziejowskiego"?

Źródło: badania własne

Wykres 26. W jaki sposób dowiedział się Pan/i o Lokalnej Grupie Działania?

Źródło: badania własne

Inne działania LGD

W każdym roku funkcjonowania LGD organizowane jest spotkanie aktywizujące społeczność lokalną, na które zapraszani się mieszkańcy Powiatu Radziejowskiego. Na spotkaniu omawiana jest działalność w danym roku i plany na kolejny rok.

LGD brało udział w 23 imprezach (lata 2017 – 2021) organizowanych przez inne podmioty (m.in. Dębianki, Dobre, Morzyce, Piotrków Kujawski, Radziejów, Płowce, Osiećciny).

Powstał mobilny punkt informacyjny, w którym można było się dowiedzieć o LSR i możliwościach uzyskania wsparcia w ramach Strategii.

Przynajmniej raz w roku odbywały się wizyty studyjne, w 2017 r. w Świeciu, w Zakładach Aktywności Zawodowej, w 2018 roku w ZAZ Wąbrzeźno i Brodnica. W 2019 r. odbyła się wizyta w Poznańskim Parku Technologiczno-Przemysłowym oraz Poznańskim Parku Naukowo-Technologicznym. Wizyty w latach 2017 – 2019 miały na celu zapoznanie się z różnymi formami inkubowania przedsiębiorczości. W 2021 r. LGD odwiedziła Kruszwicę, by poznać możliwości wykorzystania walorów historycznych, przyrodniczych i turystycznych.

5.4. Wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju

Realizacja rzeczowa – stan na 31.12.2021 r.

W LSR zdefiniowano 7 przedsięwzięć z 15 wskaźnikami produktu. W większości przypadków procent realizacji umów zbliża się do 100%, podobnie jak stopień realizacji płatności. Dla dwóch wskaźników procent realizacji umów przekracza kilkukrotnie założone cele, w tym *Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa [...] ukierunkowanych na innowacje (z zaplanowanych 2 innowacyjnych operacji udało się zrealizować 14)*, *Liczba szkoleń na rzecz wzrostu kompetencji zawodowych przedsiębiorców i pracowników przedsiębiorstw z obszaru wdrażania* (umowy i płatności, realizacja odpowiednio 480% i 340%). Niewielki procent realizacji umów przy zerowym procencie realizacji płatności ma wskaźnik *Liczba przygotowanych i/lub zrealizowanych projektów współpracy*. Dwa wskaźniki *Liczba przedsięwzięć edukacyjnych mających na celu podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej na temat ochrony środowiska i zmian klimatycznych*, *Liczba podmiotów działających w sferze kultury lub osób fizycznych, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR* mają na koniec czerwca 2022 roku brak realizacji umów i płatności.

Tabela 19. Postęp rzeczowy na 31.12.2021 r.

Przedsięwzięcie	Wskaźniki produktu	Jednostka miary	Stan docelowy	Realizacja (%)	
				Umowy	Płatności
Rozwój przedsiębiorczości na obszarze LSR	Liczba wspartych/utworzonych inkubatorów przedsiębiorczości na obszarze wdrażania LSR do 2023 r.	szt.	1	100%	0%
	Liczba przedsiębiorstw, które otrzymały dotację wspierającą unowocześnienie sposobu działania lub oferty na obszarze wdrażania LSR do 2023 r.	szt.	10	100%	0%
Generowanie miejsc pracy w sektorze	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa na obszarze wdrażania LSR do 2023 r.	szt.	37	56,76%	43,24%

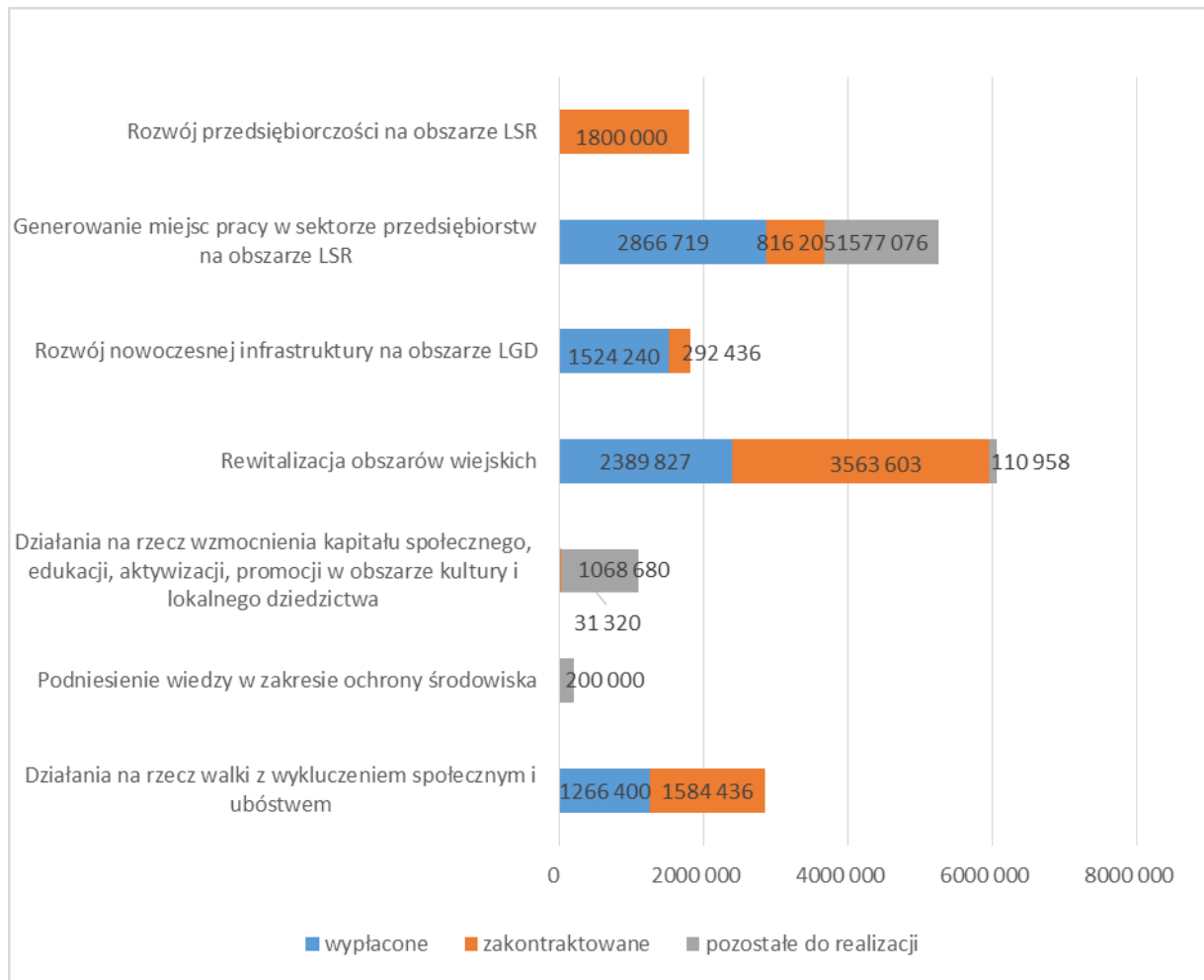
przedsiębiorstw na obszarze LSR	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa na obszarze wdrażania LSR do 2023 r. ukierunkowanych na innowacje	szt.	2	700%	700%
	Liczba szkoleń na rzecz wzrostu kompetencji zawodowych przedsiębiorców i pracowników przedsiębiorstw z obszaru wdrażania LSR do 2023 r.	szt.	5	480%	340%
	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa na obszarze wdrażania LSR do 2023 r.	szt.	7	85,71%	71%
	Liczba szkoleń na rzecz wzrostu kompetencji zawodowych przedsiębiorców i pracowników przedsiębiorstw z obszaru wdrażania LSR do 2023 r.	szt.	5	100%	80%
Rozwój nowoczesnej infrastruktury na obszarze LGD	Liczba nowych lub przebudowanych / zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej na obszarze wdrażania LSR do 2023 r.	sz.	25	92%	88%
	Liczba zrealizowanych operacji obejmujących wyposażenie mające na celu szerzenie lokalnej kultury i dziedzictwa lokalnego	szt.	1	100%	100%
Rewitalizacja obszarów wiejskich	Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach wiejskich na obszarze wdrażania LSR do 2023 r.	szt.	21	104,76%	23,81%
Działania na rzecz wzmocnienia kapitału społecznego, edukacji, aktywizacji, promocji w obszarze kultury i lokalnego dziedzictwa	Liczba podmiotów działających w sferze kultury lub osób fizycznych które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR	szt.	20	0%	0%
	Liczba przygotowanych i/lub zrealizowanych projektów współpracy	szt.	3	33%	0%
Podniesienie wiedzy w zakresie ochrony środowiska	Liczba przedsięwzięć edukacyjnych mających na celu podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej na temat ochrony środowiska i zmian klimatycznych, wykorzystujących zintegrowanie co najmniej trzech branż działalności gospodarczej zrealizowanych do 2023 r.	szt.	6	0%	0%
Działania na rzecz walki z wykluczeniem społecznym i ubóstwem	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym z obszaru wdrażania LSR objętych wsparciem w programie do 2023 r.	osoby	475	100,00%	81,47%
	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym z obszaru wdrażania LSR objętych wsparciem w programie realizowanym w sposób spójny i kompleksowy z zaangażowaniem trzech różnych sektorów/partnerów do 2023 r.	osoby	15	133%	1147%

Źródło: dane własne LGD

Postęp finansowy – stan na 31.12.2021 r.

Rewitalizacja obszarów wiejskich to zakres z największym postępem finansowym. 2,4 mln zł środków wypłaconych oraz 3,6 mln zł zakontraktowanych, a 111 tys. pozostało do realizacji. Drugim dużym projektem prowadzonym przez LGD „Razem dla Powiatu Radziejowskiego” to *Generowanie miejsc pracy w sektorze przedsiębiorstw*. Tutaj 2,9 mln zł zostało wypłacone, 816 tys. zł zakontraktowano a pozostało do zrealizowania 1,6 mln zł. Najmniejszym projektem jest *Podniesienie wiedzy w zakresie ochrony środowiska*. Nie wypłacono jeszcze żadnych kwot, jak też nic nie zostało zakontraktowane. Do realizacji pozostało 200 tys. zł.

Tabela 20. Postęp finansowy na 31.12.2021 r.

Źródło: dane własne LGD

Opis projektów współpracy

Zrealizowano jeden projekt współpracy LGD „Razem dla Powiatu Radziejowskiego” oraz LGD Dorzecza Zgłowiączki. W ramach projektu wydano 500 szt. albumów pt. „Dziedzictwo historyczne i kulinarne Kujaw”, kalendarze historyczne na lata 2022, 2023 oraz materiały promocyjne (magnesy z atrakcjami poszczególnych gmin, karty do gry w Piotrusia dla dzieci).

Zakresem tematycznym projektu współpracy było zachowanie dziedzictwa lokalnego, który stanowi element łączący partnerów. Album promuje dziedzictwo lokalne Kujaw, odnoszące się tematycznie do zabytków, pamiątek oraz kuchni regionalnej związanej z obszarami objętymi LSR partnerów projektu. Teksty w albumie są w języku polskim i niemieckim. Dodatkowo dla urozmaicenia album zawiera rozdział z przepisami kulinarnymi charakterystycznymi dla kuchni staropolskiej. W ramach projektu wydane zostały również

kalendarze historyczne Kujaw, w których wybrane dni każdego miesiąca zostały opatrzone informacją o najważniejszych wydarzeniach historycznych, które wydarzyły się na terenie Lokalnych Grupa Działania. Uzupełnieniem projektu są materiały promocyjne w postaci magnesów oraz kart do gry (gra PIOTRUŚ) wykorzystujących ilustracje lokalnych zasobów historycznych i kulturowych pochodzących z miejscowości obszarów LSR partnerów projektu.

Dzięki realizacji tego przedsięwzięcia wzrosła liczba osób odwiedzających zabytki oraz miejsca promujące dziedzictwo lokalne znajdujące się w albumie i kalendarzach historycznych, a także na materiałach promocyjnych. Planowana operacja przewidywała zastosowanie pomysłów i rozwiązań znanych gdzie indziej, jednak mających nowatorski charakter na danym terenie. Wydanie albumów dotyczących regionów partnerów projektu oraz przepisów regionalnych w języku polskim oraz niemieckim ma innowacyjny charakter. Tego rodzaju pomysł promocji dziedzictwa lokalnego Kujaw nie jest znany na danych obszarach LSR i dzięki temu ma innowacyjny charakter. Warto również podkreślić, że partnerzy mają doświadczenie w realizacji projektów o zakresie podobnym do zakresu projektu współpracy. Zarówno LGD Dorzecza Zgłowiączki i LGD „Razem dla Powiatu Radziejowskiego” zrealizowało w 2013 roku projekt pt.: „Wydanie publikacji „Legendy Kujawskie” oraz jej promocja”, w 2014 roku projekt pt.: „Wykonanie i wypromowanie aplikacji mobilnej promującej dziedzictwo kulturowe regionu oraz ofertę turystyczną trzech LGD: Stowarzyszenie LGD Dorzecza Zgłowiączki, Stowarzyszenia LGD Czarnoziem na Soli, LGD „Razem dla Powiatu Radziejowskiego” oraz projekt pt.: „Wydanie oraz promocja albumu „Zabytki i pamiątki historyczne Kujaw i Pogranicza Wielkopolski” wraz z Kalendarzami Historycznymi Kujaw i Pogranicza Wielkopolski na rok 2014 i 2015 oraz Mapą etnograficzną Kujaw. Projekt ze względu na swój charakter opiera się na lokalnych zasobach historycznych i kulturowych. Skierowany był przede wszystkim do lokalnych mieszkańców, lokalnych liderów, młodzieży oraz turystów odwiedzających obszary dwóch LGD

6. Odpowiedź na wszystkie wskazane pytania badawcze

Ocena wpływu na główny cel LSR (jeśli inny niż obszary poniżej)

W Strategii LGD „Razem dla Powiatu Radziejowskiego” zaplanowano 2 cele ogólne: *Wzrost konkurencyjności gospodarczej obszaru LGD* oraz *Poprawa jakości i standardu życia mieszkańców obszaru LGD w oparciu o zasoby lokalne*. Do celów ogólnych przypisano cele szczegółowe, a do nich przedsięwzięcia. Z kolei do poszczególnych poziomów przypisano wskaźniki: oddziaływania, rezultatu i produktu.

Tabela 21. Cele ogólne

I		CEL OGÓLNY 1	Wzrost konkurencyjności gospodarczej obszaru LGD			
		Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego	Jednostka miary	stan początkowy 31.12.2013 Rok	Plan 2023 rok	Źródło danych/ sposób pomiaru
WI	Wzrost liczby podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON do 2023 r. w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w stosunku do roku 2013 o 33 szt.		szt.	3056	3089	Dane statystyczne GUS
II.		CEL OGÓLNY 2	Poprawa jakości i standardu życia mieszkańców obszaru LGD w oparciu o zasoby lokalne			
		Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego	Jednostka miary	stan początkowy 2015 rok	Plan 2023 rok	Źródło danych/ sposób pomiaru
WII	Liczba mieszkańców z grupy 132 osób, deklarujących zadowolenie z jakości i komfortu życia na obszarze wdrażania LSR do 2023 r.		osoba	93	130	Źródło danych – ankietyzacja mieszkańców obszaru LSR

Źródło: LSR

Ewaluacja zewnętrzna odbywa się w trakcie realizacji strategii więc trudno o końcowe rozliczenie wskaźników oddziaływania. Niemniej widać wyraźnie, że na podstawie danych GUS, znacznie wzrosła liczba działalności gospodarczych zarejestrowanych na obszarze powiatu. W 2013 roku była to liczba 3056, a w 2020 roku 3 607. Jest to wzrost o 15%, a w LSR założono wzrost o 1%. Należy pamiętać, że końcowe rozliczenie wskaźników rezultatu odbędzie się dopiero po uzyskaniu danych za 2023 rok. Podobnie będzie to mieć miejsce w kwestii wskaźników oddziaływania dla celu drugiego. Odpowiednie badania społeczne zostaną przeprowadzone po zakończeniu i rozliczeniu wszystkich projektów.

Ocena wpływu na kapitał społeczny

Diagnoza przeprowadzona przed opracowaniem Strategii wykazała silną potrzebę wzmocnienia aktywności społecznej mieszkańców. Z tego powodu zaplanowano realizację przedsięwzięcia *Działania na rzecz wzmocnienia kapitału społecznego, edukacji, aktywizacji, promocji w obszarze kultury i lokalnego dziedzictwa*. W ramach naborów wsparło

organizacje pozarządowe, mieszkańców obszaru LSR, a w szczególności grupy defaworyzowane.

Komplementarny charakter miały działania na rzecz walki z wykluczeniem społecznym i ubóstwem – poprawa sytuacji tej specyficznej kategorii osób również wpływa na podniesienie jakości kapitału społecznego obszaru LSR. Podobnie, pośredni wpływ na rozwój aktywności społecznej mogą mieć projekty skierowane na podniesienie wiedzy w zakresie ochrony środowiska (przygotowywane do realizacji). Nie bez wpływu na budowanie kapitału społecznego były wszystkie operacje dotyczące rozwoju przedsiębiorczości oraz wzmocnienia pozycji na rynku pracy.

Jednym z ważniejszych działań pośrednio ukierunkowanym na wzmocnienie kapitału społecznego była budowa i modernizacja infrastruktury oraz rewitalizacja. Powstawanie lub remont świetlic wiejskich, budowa placów zabaw i siłowni zewnętrznych oraz mała architektura turystyczna skutkują większą aktywnością mieszkańców. Dogodne i wygodne miejsca do organizacji spotkań i imprez implikują wnioskowanie po kolejne środki i lepsze zagospodarowanie już istniejącej infrastruktury.

Szczególnie silny wpływ na rozwój organizacji pozarządowych ma przeprowadzenie projektów grantowych z PROW (obecnie w trakcie weryfikacji). Działania te nie tylko skutkują osiągnięciem zakładanych wskaźników produktu i rezultatu ale przede wszystkim pozwalają budować potencjał samych organizacji, przede wszystkim poprzez zbieranie doświadczenia oraz wiary we własne możliwości.

Budowanie kapitału społecznego odbywa się nie tylko za pomocą projektów i operacji bezpośrednio zapisanych i realizowanych w ramach Strategii. Cała aktywizacja społeczna ma na celu wsparcie społeczności lokalnej. LGD organizuje szkolenia, warsztaty i rajdy rowerowe. Uczestniczy w imprezach organizowanych przez samorządy i organizacje pozarządowe. Stanowi też codzienne wsparcie dla lokalnych liderów i organizacji pozarządowych. Doradztwo dotyczy nie tylko konkursów organizowanych przez Partnerstwo ale również przekazywania informacji o innych możliwościach dofinansowania lub zasobach lokalnych możliwych do wykorzystania.

Przedsiębiorczość

Jeden z dwóch celów ogólnych Strategii obejmował działania na rzecz rozwoju gospodarczego regionu. Zaangażowane zostały fundusze dostępne zarówno w PROW jak i w RPO. W ramach RPO udzielono grantów wspierających unowocześnienie sposobu działania lub oferty 10 przedsiębiorcom. W ramach PROW umożliwiono również przeprowadzenie szkoleń na rzecz wzrostu kompetencji zawodowych przedsiębiorców i pracowników przedsiębiorstw. Bardzo ważną inicjatywą było wsparcie dla utworzenia inkubatora przedsiębiorczości na terenie powiatu radziejowskiego.

W ramach PROW zaplanowano powołanie 37 nowych przedsiębiorstw (w tym 2 ukierunkowanych na innowacje). Z powodu zmian w zakresie budżetu część operacji jest na etapie realizacji i rozliczania (część czeka na podpisanie umowy). Podobnie postępy realizacji Strategii dotyczą rozwijania działalności gospodarczej (większość z założonych 7 przedsięwzięć udało się już rozliczyć). Na obecnym etapie wdrażania Strategii nie występują poważne niebezpieczeństwa i zagrożenia nieosiągnięcia zakładanych wskaźników.

Turystyka i dziedzictwo kulturowe

Diagnoza, będąca podstawą tworzenia omawianej Strategii kładzie duży nacisk na atrakcje historyczne i kulturowe. Są to przede wszystkim zabytkowe kościoły, parki krajobrazowe, zespoły dworskie oraz liczne obiekty materialne o wartościach kulturowych i niematerialne. Są to m.in. małe formy architektury sakralnej, czyli kapliczki, krzyże i figury przydrożne, które zajmują ważne miejsce w krajobrazie wsi kujawskiej. Turystyka skupia się wokół szlaków wodnych i rowerowych.

W Strategii nie znalazły się przedsięwzięcia bezpośrednio nawiązujące do rozwoju turystyki. Za pośrednie działanie można uznać wsparcie dla infrastruktury, która może pełnić również funkcje wspomagające dla turystyki.

Utworzona w poprzednim okresie programowania aplikacja Poznajcie Kujawy stanowi jeden z najciekawszych sposobów wspierania turystyki na obszarze LGD, ale wymaga aktualizacji i szerszej promocji.

Sposobem na łączenie wsparcia na rzecz zainteresowania szerszego grona osób dziedzictwem kulturowym regionu oraz zwiększenia atrakcyjności turystycznej mogą być projekty współpracy. Publikacje oraz gadżety służą zarówno pierwszemu jak i drugiemu celowi.

Jednym z wymiarów turystyki, który LGD chciałaby bardziej promować jest agroturystyka. Na obszarze LSR nie ma zbyt wiele takich miejsc, ale te, które funkcjonują bardzo dobrze sobie radzą. Możliwe, że w przyszłości uda się wesprzeć lokalnych rolników by tworzyli tego typu gospodarstwa. Szczególnie, że w rejonie jeziora Gopło zainteresowanie miejscami noclegowymi jest szczególnie duże.

Grupy defaworyzowane

Zgodnie z badaniami społecznymi i diagnozą obszaru ustalono, że w kryteriach wyboru operacji dodatkowe punkty otrzymywać będą osoby z poniższych grup defaworyzowanych:

- mieszkańcy obszarów wiejskich
- kobiety,
- osoby w przedziale wiekowym 25 – 34 lata
- długotrwale bezrobotni
- osoby z wykształceniem zawodowym
- osoby bez wystarczających kwalifikacji zawodowych

Dosyć szeroko zdiagnozowane grupy defaworyzowane pozwoliły skorzystać z premii punktowej znaczącej części wnioskodawców.

LGD kierowała również systematyczne działania projektowe kierowane do osób wykluczonych, ubogich lub zagrożonych ubóstwem. Wsparcie kierowane do 475 osób zostało zrealizowane zdecydowanie powyżej zakładanych wskaźników.

Innowacyjność

Definicja innowacyjności zastosowana w katalogu kryteriów oferowała dodatkowe punkty za wprowadzenie do projektu elementów polegających na wdrożeniu na obszarze LSR nowego, znacząco udoskonalonego lub wykonanego w nowatorski sposób produktu, usługi, procesu, organizacji lub nowego sposobu wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych.

Powyzsza definicja pozwalała na uzyskanie dodatkowych 10 punktów znacznej części wnioskodawców. Kryterium to stanowiło duży problem dla członków Rady, którzy musieli weryfikować opisy projektów. Opinia członków Rady oraz przedstawicieli poszczególnych gmin wskazuje na niedostosowanie tego kryterium do poziomu dofinansowania dostępnego w ramach konkursów. Trudno sfinansować prawdziwą innowację z tak nieproporcjonalnie niskich funduszy.

Projekty współpracy

Cenzus czasowy niniejszego opracowania (31.12.2021 r.) pozwolił na rozliczenie jednego projektu współpracy. Razem z sąsiednią LGD udało się ukierunkować działania na promocję lokalnych zasobów. Przed Stowarzyszeniem stoi wyzwanie realizacji jeszcze 2 projektów współpracy.

Same projekty współpracy, jako narzędzie realizacji Strategii, cieszą się dużym uznaniem. Można realizować własne, autorskie projekty i uzupełniać je o interesujące aspekty lokalnych tradycji. Jednak projekt taki wymaga dużego zaangażowania pracowników oraz zamrożenia własnych funduszy na czas realizacji przedsięwzięcia.

Ocena funkcjonowania LGD

Funkcjonowanie LGD oceniane jest bardzo wysoko. W naturalny sposób najczęstszym przedmiotem oceny jest biuro i jego pracownicy. Wszystkie oceny dokonane przez wnioskodawców i beneficjentów są na bardzo wysokim poziomie. Trudno znaleźć nawet pojedyncze wypowiedzi negatywne. Klienci wysoko cenią sobie organizację pracy biura, sposób komunikacji, a przede wszystkim kompetencje i kwalifikacje kadry. Dużo dobrych słów, zarówno w ankiecie jak i w wywiadach indywidualnych dotyczyło sympatycznej atmosfery i kulturalnego podejścia do interesariuszy.

Na szczególną uwagę zasługują bardzo wysokie oceny doradztwa jako jednego z kluczowych elementów poprawy jakości wniosków. Dzięki tym działaniom zwiększa się nie tylko

wybieralność wniosków, ale przede wszystkim ich realizowalność. Tylko ostatecznie rozliczone wnioski pozwalają na osiągnięcie zakładanych wskaźników.

Działania animacyjne powadzone są w zakresie na jaki pozwala skromna liczba pracowników. Ogłaszanie i realizowanie naborów, wsparcie Rady w trakcie weryfikacji i oceny wniosków oraz późniejsza pomoc grantobiorcom/wnioskodawcom/beneficjentom sprawiają, że na działania animacyjne pozostaje mniej czasu niż jest konieczne. Mimo tego LGD prowadzi systematycznie działania promocyjne i informacyjne związane z wdrażaniem Strategii, organizuje pikniki, rajdy rowerowe, stoisko promocyjne oraz wizyty studyjne.

Do poprawy funkcjonowania LGD zdecydowanie przyczyniłoby się zwiększenie liczby personelu tak, by wyłonić kogoś zajmującego się animacją lokalną.

Ocena procesu wdrażania

Postęp rzeczowy i finansowy realizowany jest zgodnie z założonym planem. Zmiany w zakresie planu działania wskazują, że korekty, zarówno w zakresie budżetu jak i katalogu wskaźników były konieczne i wynikały z naturalnych zmian sytuacji społecznej lub dodatkowych środków finansowych przydzielanych LGD.

Długoletnia praca związana z obsługą naborów sprawiła, że pracownicy biura LGD nie mają problemów ze zrozumieniem i wyjaśnianiem zawłości procedur. Z perspektywy wnioskodawców proces naboru jest nie tylko zbyt długi ale zdecydowanie mało zrozumiały. Wywiady indywidualne wykazały, że wnioskodawcy nie czytają całości procedur i instrukcji do wniosków. Obszerność tych materiałów oraz skomplikowany język wymagający znajomość fachowego słownictwa sprawia, że szukają wsparcia w profesjonalnej wiedzy pracowników biura Stowarzyszenia (w ramach doradztwa) lub poszukują wyspecjalizowanych firm na rynku. Wszystko to sprawia, że procedur naboru, wyboru, realizacji ani rozliczania wniosków nie można nazwać przyjaznymi.

Lokalne kryteria wyboru operacji sprawdziły się. Kilkukrotne zmiany wskazują jednak, że nie był to proces bezproblemowy. Szczególnie trudne dla Rady LGD były kryteria związane z innowacyjnością oraz ochroną klimatu. Wymaga to w przyszłości jeszcze lepszych definicji i sposobów ich weryfikacji.

Wskaźniki zostały opracowane prawidłowo i w większości przypadków nie było problemów z ich identyfikacją i weryfikacją. Oczywiście zmiany społeczne i gospodarcze jakie nastąpiły w trakcie realizacji Strategii znacząco wpłynęły na liczbę dostępnych, potencjalnych beneficjentów korzystających z pomocy społecznej oraz bezrobotnych. Udało się jednak przezwyciężyć ten problem. Obecnie nie zachodzą większe obawy o końcową realizację wskaźników (przy założeniu intensywnej pracy z pozostałymi naborami oraz projektami współpracy).

Problemem wpływającym na proces wdrażania Strategii pozostaje przerost procedur administracyjnych oraz ilość dokumentacji tworzonej oraz wymaganej od wnioskodawców i beneficjentów. Utrudnieniem jest cały czas brak spójności procedur pomiędzy poszczególnymi funduszami, a często też zróżnicowane podejście wydziałów Urzędu Marszałkowskiego w stosunku do LGD.

Wartość dodana podejścia LEADER

Stowarzyszenie nie tylko dobrze wpisuje się w relacje pomiędzy gminami ale aktywnie je kreuje. Skuteczna komunikacja sprawia, że nie występują poważniejsze problemy z relacjami w Partnerstwie. Szczególnie ważną rolę pełni tu osoba Prezesa LGD, który łączy tę funkcję z obowiązkami samorządowymi, dzięki czemu w jeszcze większym stopniu poprawia komunikację pomiędzy różnymi aktorami. W ramach LGD nie utworzono specjalnych sieci powiązań ale nie wydają się one konieczne (bardzo dobre opinie o systemie komunikacji zarejestrowano w ramach badań ankietowych oraz podczas zogniskowanego wywiadu grupowego).

Potencjał wytworzony w trakcie realizacji Strategii jest w odpowiedni sposób promowany, a proces ten poprawia się z roku na rok. Oczywiście wprowadzona pandemia i problemy związane z bezpośrednią komunikacją nie ominęły Stowarzyszenia, ale udało się je zminimalizować. Świadczy o tym wskaźnik znajomości LGD wśród mieszkańców – ponad 2/3 ankietowanych zadeklarowało, że zna LGD „Razem dla Powiatu Radziejowskiego”, a co piąty z badanych oświadczył, że brał udział w działaniach lub projektach LGD. Wywiady indywidualne wykazały, że szczególnie istotne znaczenie w promowaniu działań podejmowanych przez Stowarzyszenie mają przedsiębiorcy. Duża konkurencja w ubieganiu się o dostępne środki sprawiła, że wśród tej grupy znajomość LGD znacząco wzrosła.

Wszystkie projekty realizowane w LGD wynikały bezpośrednio z diagnozy przeprowadzonej przed opracowaniem LSR (oraz konsultacji społecznych w jej trakcie), dlatego są spójne ze zidentyfikowanym potencjałem rozwojowym obszaru.

Działania prowadzone przez LGD oraz projekty realizowane w ramach Strategii były i są względem siebie komplementarne. Szczególnie dobrze widoczne jest to w przypadku projektów „miękkich” EFS, które prowadzone były w zrewitalizowanej wcześniej infrastrukturze. Mniejszą zbieżność miały projekty przedsiębiorców, ale ogólnie i one wpisywały się w ogólną ideę poprawy w dostępie do rynku pracy i zmniejszenia wykluczenia społecznego i ubóstwa.

Dodatkowe pytania badawcze:

Współpraca z Samorządem Województwa układała się dobrze. LGD może zawsze liczyć na wsparcie i pomoc pracowników Urzędu Marszałkowskiego. Początkową nieufność udało się przełamać i obecnie dobre kontakty charakteryzują wszystkie wydziały instytucji zarządzającej.

Wojewódzka sieć LGD jest dobrym sposobem komunikowania się z Urzędem Marszałkowskim. Zdaniem badanych skuteczność konsultacji i negocjacji jest dużo wyższa, niż gdyby te działania podejmowały poszczególne LGD z osobna.

7. Podsumowanie, wnioski i rekomendacje

Mimo, że biuro nie jest organem LGD to pełni w niej kluczową rolę. Ogłaszanie i prowadzenie naborów, doradztwo, pomoc Radzie w weryfikacji wniosków i ocenie operacji, opracowanie dokumentacji ponaborowej, realizacja planu komunikacji i planu szkoleń, to tylko część najważniejszych działań biura. Dodatkowo na pracownikach spoczywa znacząca część aktywizacji lokalnej społeczności oraz prowadzenie projektów współpracy oraz innych działań promocyjnych Stowarzyszenia. Nie ulega wątpliwości, że od jakości pracy zespołu zależy ocena funkcjonowania całego Partnerstwa. Dlatego ważne jest by władze LGD tworzyły najlepsze z możliwych warunki do pracy biura. Chodzi nie tylko o kwestie wynagrodzeń, ale również atmosfery czy odpowiednich szkoleń i możliwości rozwoju zawodowego.

Lokalna Grupa Działania to Partnerstwo trzech sektorów. Dobra współpraca z samorządami jest warunkiem podstawowym do właściwego funkcjonowania Stowarzyszenia. Jednak to relacje z organizacjami pozarządowymi stanowią o oddolnym charakterze LGD. Wprowadzenie grantów z PROW jest jednym z najważniejszych działań, które może podjąć Stowarzyszenie by wspierać i aktywizować organizacje pozarządowe na swoim terenie. Wydaje się, że współpraca z NGO jest na odpowiednim poziomie, niemniej zawsze można zrobić kolejny krok w kierunku rozwoju. Najmniej aktywnym partnerem są przedsiębiorcy. Co prawda duże zainteresowanie funduszami dostępnymi w LGD spowodowało, że wzrosła rozpoznawalność Stowarzyszenia, ale przedsiębiorcy po zakończeniu projektów nie kontynuują współpracy. Działania podejmowane przez LGD powinny w większym stopniu uwzględnić aktywizację przedstawicieli sektora gospodarczego w bieżącym funkcjonowaniu organizacji.

Rolą Rady LGD jest ocena i wybór operacji do dofinansowania. Znaczenie tych działań jest tym większe, że tylko ostatecznie zrealizowane i rozliczone operacje pozwalają na osiągnięcie wskaźników. Wybór odpowiednich wniosków zwiększa szanse na ich końcowe rozliczenie i chroni Stowarzyszenie przed ponownym ogłaszaniem naborów. Jakość pracy tego organu wpływa więc na osiągnięcie wskaźników i rozliczenie Strategii. Rada pełni również bardzo ważną rolę społeczną. Jej członkowie to przedstawiciele poszczególnych gmin, dobrze zorientowani w bieżących sprawach LGD oraz mocno ugruntowani w swoich społecznościach. Rada stanowi więc naturalny i skuteczny kanał komunikacji z mieszkańcami (również komunikacji zwrotnej). Sposobem na poprawę jakości pracy Rady są systematyczne i dobre jakościowo szkolenia oraz przede wszystkim wysoka jakość katalogu lokalnych kryteriów wyboru – najważniejszego narzędzia pracy Rady.

Zmiany społeczne i gospodarcze zachodzące w czasie wdrażania Strategii powodują jej mniejszą lub większą dezaktualizację. Naturalnym kierunkiem działania LGD jest modyfikacja i korekta planu działania jako odpowiedź na zmieniające się warunki. Ważne jest jednak również to, że zmianom powinny podlegać również definicje grup defaworyzowanych czy jeszcze częściej niż ma to miejsce teraz, kryteria wyboru operacji. Rekomendacja dotycząca większej elastyczności Strategii z pewnością dotyczy bardziej instytucji zarządzających, ale inicjatywa zmian zawsze wychodzi ze strony LGD.

Zasadniczym celem funkcjonowania LGD jest budowanie kapitału społecznego. Tylko dzięki aktywnym i zdeterminowanym mieszkańcom można przeprowadzić zmiany, które będą skuteczne i trwałe. Działania realizowane przez LGD dokładnie wpisują się w tę strategię. Dotyczy to zarówno bezpośrednich działań na rzecz rozwoju kompetencji społecznych i ekonomicznych mieszkańców, ale również rozwoju infrastruktury stanowiącej bazę aktywności. W perspektywie nowej strategii należy poddać pod rozwagę potrzebę inwestycji w infrastrukturę oraz aktywizacji mieszkańców. Znalezienie odpowiedniej proporcji tych działań pozwoli na szybsze i skuteczniejsze budowanie kapitału społecznego obszaru LGD.

Brak spektakularnych atrakcji turystycznych nie powinien przesłonić potrzeby działań na rzecz rozwoju turystyki. Rzetelna diagnoza potencjału oraz zmiany oczekiwań turystów co do oferty powinny dać jasny obraz, w którym kierunku rozwój powinien zmierzać. Nie ulega wątpliwości, że trudno będzie zachęcić masowych turystów do odwiedzenia terenów powiatu radziejowskiego, ale osoby poszukujące ciekawych przykładów dziedzictwa kulturowego oraz spokojnego wypoczynku z pewnością znajdą coś dla siebie. Dlatego rekomendujemy położenie większego nacisku na rozwój turystyki w kolejnym okresie programowania.

Kolejna rekomendacja dotyczy skuteczniejszego wykorzystania narzędzia projektów współpracy w realizacji własnych, autorskich projektów kierowanych do społeczności. Możliwość wykorzystania dodatkowych (pozabudżetowych) funduszy do wzmocnienia tych sfer działania LGD, które na co dzień nie wpisują się w ciasno zdefiniowane ramy RPO i PROW wydaje się atrakcyjnym pomysłem.

Ewaluacja końcowa wymagała od wszystkich członków Stowarzyszenia wyjątkowej pracy. Krótki czas realizacji badań sprzyjał kumulowaniu działań. Niemniej wsparcie i zaangażowanie władz LGD, pracowników i członków LGD zapewniło sukces realizacji wszystkich założonych działań. Na koniec należy jeszcze raz podziękować wszystkim, którzy wnieśli wkład w powstanie tego opracowania, czy to poprzez przygotowanie dokumentów, zestawień, uczestnictwo w wywiadach grupowych i indywidualnych, czy też poprzez wypełnianie anonimowych ankiet.

8. Spis tabel i wykresów

Wykresy

Wykres 1. Procent ankiet z poszczególnych gmin	12
Wykres 2. W jakim stopniu zgadza się Pan/i lub nie zgadza ze stwierdzeniem „moja gmina jest dobrym miejscem do życia, w którym mogę realizować wszystkie swoje podstawowe potrzeby”?	26
Wykres 3. W jakim stopniu zgadza się Pan/i lub nie zgadza ze stwierdzeniem „w ostatnich latach (od 2016 roku) warunki do życia w mojej gminie poprawiły się”? ...	27
Wykres 4. Czy jest Pan/i zadowolony/a z warunków życia w gminie?.....	27
Wykres 5. Czy rozważa Pan/i zmianę miejsca zamieszkania?	28
Wykres 6. Powody	28
Wykres 7. Jak obecnie ocenia Pan/i swoją gminę pod względem:	29
Wykres 8. Proszę ustosunkować się do poniższych stwierdzeń:	30
Wykres 9. Czy Pan/i osobiście korzystał/a z infrastruktury / obiektów finansowanych ze środków unijnych, począwszy od 2016 r.?	31
Wykres 10. Czy Pan/i osobiście korzystał/a z projektów takich jak szkolenia, spotkania, festyny finansowanych ze środków unijnych, począwszy od 2016 r.?.....	31
Wykres 11. Czy Pana/i zdaniem projekty związane z poprawą infrastruktury cieszą się zainteresowaniem mieszkańców?	32
Wykres 12. Proszę sobie wyobrazić, że ma Pan/i możliwość decydowania o podziale dodatkowych środków finansowych w swojej gminie. Które z poniżej wymienionych obszarów dofinansował/a/by Pan/i w pierwszej kolejności?	33
Wykres 13. Jak ogólnie ocenia Pan/Pani funkcjonowanie Lokalnej Grupy Działania? LGD działa: 34	
Wykres 14. Proszę ocenić funkcjonowanie Biura LGD	35
Wykres 15. Proszę ocenić poniższe zdania dotyczące Biura LGD.....	35
Wykres 16. Jak ocenia Pan(i) funkcjonowanie Biura LGD w poniższych wymiarach:	36
Wykres 17. Skąd czerpie Pan/Pani informacje dotyczące funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania?.....	37
Wykres 18. Który z kanałów przekazywania informacji zwrotnej od społeczności do LGD byłby dla Pani/Pana najbardziej odpowiedni?	38

Wykres 19. Skąd, przede wszystkim, czerpie Pan(i) informacje o potrzebach mieszkańców?	39
Wykres 20. Czy nabory wniosków ogłaszane przez LGD odpowiadały na potrzeby mieszkańców?	39
Wykres 21. Czy realizowane w LGD nabory wniosków pomogły w rozwiązywaniu problemów społecznych związanych z potrzebą?	40
Wykres 22. Czy Pana(i) zdaniem środki finansowe przeznaczone na wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju zostały wydane efektywnie (z korzyścią dla społeczności)?	41
Wykres 23. Czy Pana(i) zdaniem za pomocą innych projektów można byłoby osiągnąć podobne rezultaty?	42
Wykres 24. Czy Pana(i) zdaniem LGD powinna podejmować dodatkowe działania aby rozwiązywać problemy społeczne mieszkańców obszaru LGD?	42
Wykres 25. Czy zna Pan/i Lokalną Grupę Działania "Razem dla Powiatu Radziejowskiego"?	45
Wykres 26. W jaki sposób dowiedział się Pan/i o Lokalnej Grupie Działania?	45

Tabele

Tabela 1. Łączna liczba mieszkańców	14
Tabela 2. Saldo migracji	15
Tabela 3. Udział ludności w wieku produkcyjnym w % ludności ogółem.	15
Tabela 4. Wskaźnik obciążenia demograficznego (odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem)	16
Tabela 5. Ludność w wieku produkcyjnym (mężczyźni)	17
Tabela 6. Ludność w wieku produkcyjnym (kobiety)	17
Tabela 7. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	18
Tabela 8. Podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	19
Tabela 9. Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym	19
Tabela 10. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców	20
Tabela 11. Bezrobotni zarejestrowani ogółem	20
Tabela 12. Bezrobotni zarejestrowani (mężczyźni)	21

Tabela 13. Bezrobotni zarejestrowani (kobiety)	21
Tabela 14. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (w procentach)	22
Tabela 15. Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej (w procentach)	23
Tabela 16. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców.24	
Tabela 17. Wydatki budżetów gmin na jednego mieszkańca (w złotych).....	25
Tabela 18. Spotkania organów LGD.....	43
Tabela 19. Postęp rzeczowy na 31.12.2021 r.	46
Tabela 20. Postęp finansowy na 31.12.2021 r.	48
Tabela 21. Cele ogólne	50

9. Aneksy tworzone w toku realizacji badania

Narzędzia badawcze

9.1. Scenariusz wywiadu pogłębionego z wnioskodawcami/beneficjentami:

1. Jak wnioskodawca dowiedział się o konkursie, skąd pochodzi wiedza o LGD i jak jest ona znacząca;
2. Pomysł na projekt - skąd pochodził, czy ktoś pomagał w konceptualizacji, czy wynajmowano firmę lub osobę do pomocy w opracowaniu wniosku;
3. Zakres pomocy ze strony LGD, doświadczenia związane z doradztwem;
4. Znajomość wniosku i procedury, trudności z wypełnianiem wniosku;
5. Ocena wniosku w LGD, doświadczenia i opinie o kryteriach oraz ocenie przez Radę LGD;
6. Proces administracyjny po dokonaniu wyboru operacji do dofinansowania;
7. Ogólna ocena kontaktów z LGD w czasie opracowania wniosku, oceny i wyboru oraz realizacji
8. Podejście kontrfaktyczne: czy jeszcze raz spróbowałby wnioskować do LGD;
9. Podejście kontrfaktyczne: czy zrealizował pomysł mimo braku dofinansowania (dla osób, które nie uzyskały dofinansowania)
10. Podsumowanie i ogólne opinie o trudnościach i dobrych stronach procesu.

9.2. Scenariusz wywiadu pogłębionego z przedstawicielami gmin:

1. Czy w Pana/Pani gminie ludzie są aktywni. Czy jest dużo organizacji pozarządowych?
  - a. Czy działania LGD w jakiś sposób wpływają na rozwój aktywności społecznej mieszkańców (kapitału społecznego)?
2. Czy ludzie są w tej gminie przedsiębiorczy. Czy dla rozwoju obszaru lepsze są środki na podejmowanie czy na rozwój działalności gospodarczej?
3. A jak już rozmawiamy o ludziach, którzy tu mieszkają. W jakiej grupie należałoby szukać ludzi, którzy sobie nagorzej radzą. Takich którzy wymagają najpilniejszej pomocy? (młodzież, seniorzy, niepełnosprawni)
4. Jeśli chodzi o kulturę i turystykę. Czy działania LGD jakoś wpłynęły na rozwój obszaru w tej dziedzinie?
5. Przejdźmy teraz do tego jak działa LGD. Jak wygląda komunikacja i współpraca pomiędzy gminami a LGD.
6. Czy ta współpraca pozwala działać efektywnie? Jak duży wpływ na to co robi i jak działa LGD mają władarze gmin partnerskich?
7. Czy LGD dobrze widać w gminach. Czy pojawia się na dożynkach, organizuje konkursy, wyjazdy. Czy mieszkańcy wiedzą, że taka organizacja działa tu na obszarze.
8. W czym należałoby szukać największej zalety istnienia LGD?
9. Czy jest coś co można by poprawić w działaniach LGD?

Ocena funkcjonowania LGD

Szanowni Państwo,

głównym celem funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania jest realizacja Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2014-2020 opracowanej wspólnie z mieszkańcami naszego regionu. Strategia ta realizowana jest przez szereg przedsięwzięć, których zadaniem jest rozwiązywanie potrzeb mieszkańców.

W ramach podsumowań wdrażania programu oraz wypełniając zapisy zawarte w Strategii przygotowaliśmy ankietę. Zarówno podczas tworzenia dokumentu jak i teraz Państwa zdanie jest dla nas niezmiernie istotne.

Wszystkie dane pozyskane w ramach tej ankiety będą traktowane poufnie, a analizy dotyczyć będą jedynie uogólnionych opinii.

Prezes LGD

1. Jak ogólnie ocenia Pan/Pani funkcjonowanie Lokalnej Grupy Działania? LGD działa:

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Bardzo dobrze
2. Raczej dobrze
3. I dobrze i źle
4. Raczej źle
5. Bardzo źle
6. Trudno powiedzieć

2. Proszę ocenić funkcjonowanie Biura LGD

Proszę zaznaczyć odpowiedź w każdym z wierszy.

		Zdecydowanie się zgadzam	Raczej się zgadzam	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam
1.	Godziny pracy biura LGD są dogodne dla klientów				
2.	Strona internetowa zawiera aktualne informacje				
3.	Odpowiedzi na wiele pytań można uzyskać telefonując do biura LGD				
4.	Łatwo umówić się na spotkanie z pracownikami biura LGD				

3. Proszę ocenić poniższe zdania dotyczące Biura LGD

Proszę zaznaczyć odpowiedź w każdym z wierszy.

		Zdecydowanie się zgadzam	Raczej się zgadzam	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam
1.	Pracownicy mają wiedzę odpowiednią do wykonywanej pracy				
2.	Pracownicy z zaangażowaniem wykonują swoje obowiązki				
3.	Pracownicy udzielają rzetelnych informacji i porad				
4.	Pracownicy są mili i uprzejmi				

4. Jak ocenia Pan(i) funkcjonowanie Biura LGD w poniższych wymiarach:

Proszę zaznaczyć odpowiedź w każdym z wierszy.

		Bardzo dobrze	Raczej dobrze	I dobrze i źle	Raczej źle	Bardzo źle	Trudno powiedzieć
1.	prowadzenie doradztwa						

2.	organizacja naborów wniosków						
3.	pozyskiwanie dodatkowych funduszy zewnętrznych						
4.	informowanie członków LGD o funkcjonowaniu LGD						
5.	prowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych dla mieszkańców						
6.	współpraca z innymi LGD						

5. Skąd czerpie Pan/Pani informacje dotyczące funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania? **Proszę zaznaczyć nie więcej niż 3 najważniejsze kanały pozyskiwania informacji**

Można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź.

1. Bezpośrednie kontakty z Władzami LGD
2. Bezpośrednie kontakty z pracownikami Biura
3. Walne zebranie członków
4. Oficjalna strona internetowa LGD
5. Ogłoszenia na tablicach informacyjnych w miejscowościach na terenie LGD
6. Portale społecznościowe
7. Szkolenie dla potencjalnych beneficjentów (warsztaty, imprezy)
8. Informacja bezpośrednia w siedzibie (biurze) LGD
9. Inne sposoby. Jakież? .....

6. Który z kanałów przekazywania informacji zwrotnej od społeczności do LGD byłby dla Pani/Pana najbardziej odpowiedni? **Proszę zaznaczyć nie więcej niż 3 odpowiedzi.**

Proszę zaznaczyć nie więcej niż 3 odpowiedzi.

1. Ankieta papierowa
2. Ankieta elektroniczna
3. Kontakt bezpośredni z przedstawicielem LGD
4. Kontakt mailowy
5. Kontakt telefoniczny
6. Kontakt poprzez portal społecznościowy (np. czat z pracownikiem LGD)

7. Panel dyskusyjny po zakończeniu szkoleń i spotkań (możliwość zadawania pytań, zgłaszania uwag)
8. Inny, jaki? .....

7. Skąd, przede wszystkim, czerpie Pan(i) informacje o potrzebach mieszkańców?
Proszę wskazać nie więcej niż 3 najważniejsze źródła.

Proszę zaznaczyć nie więcej niż 3 odpowiedzi.

1. Z własnego doświadczenia
2. Z rozmów z mieszkańcami
3. Z rozmów z samorządowcami, członkami organizacji pozarządowych itp.
4. Z mediów (lokalna prasa, telewizja, radio)
5. Z Internetu (portale, wortale, fora dyskusyjne)
6. Z badań społecznych i analiz gospodarczych
7. Z innych źródeł (jakich?) .....

8. Czy nabory wniosków ogłaszane przez Lokalną Grupę Działania odpowiadały na potrzeby mieszkańców?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Idealnie wpisywały się w potrzeby mieszkańców
2. W większości przypadków wpisywały się w potrzeby mieszkańców
3. Często mijały się z potrzebami mieszkańców
4. Prawie w ogóle nie odpowiadały na potrzeby mieszkańców
5. Trudno powiedzieć

9. Jakie są najważniejsze problemy społeczne mieszkańców regionu (Pana/Pani gminy)? Proszę odpowiedzieć własnymi słowami.

Proszę odpowiedzieć własnymi słowami.

10. Czy realizowane w LGD nabory wniosków pomogły w rozwiązywaniu problemów społecznych?

Proszę zaznaczyć odpowiedź w każdym z wierszy.

		Zdecydowanie tak	Raczej tak	I tak i nie	Raczej nie	Zdecydowanie nie	Nie dotyczy
1.	Związane z potrzebą zakładania i rozwijania działalności gospodarczej						
2.	Związane z potrzebą budowy lub remontu infrastruktury drogowej						
3.	Związane z potrzebą rozwoju infrastruktury społecznej i kulturalnej (np. świetlice wiejskie, place zabaw dla dzieci)						
4.	Związane z potrzebą rozwoju infrastruktury turystycznej, sportowej i rekreacyjnej (np. boiska, siłownie zewnętrzne, altany)						
5.	Związane z potrzebą rozwoju aktywności społecznej mieszkańców (np. warsztaty, spotkania, pikniki, szkolenia)						
6.	Związane z potrzebą zachowania dziedzictwa lokalnego						
7.	Związane z potrzebą promocji obszaru objętego LSR						

11. Czy Pana(i) zdaniem środki finansowe przeznaczone na wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju zostały wydane efektywnie (z korzyścią dla społeczności)?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Zdecydowanie tak
2. Raczej tak
3. Raczej nie

4. Zdecydowanie nie
5. Trudno powiedzieć

12. Czy Pana(i) zdaniem za pomocą innych projektów można byłoby osiągnąć podobne rezultaty?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Tak, inne projekty byłyby bardziej efektywne
2. Zastosowanie innych projektów dałoby podobne rezultaty
3. Nie, inne projekty byłyby mniej efektywne
4. Trudno powiedzieć

13. Czy Pana(i) zdaniem LGD powinna podejmować dodatkowe działania aby rozwiązywać problemy społeczne mieszkańców obszaru LGD?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. LGD powinna ograniczyć się do założeń Lokalnej Strategii Rozwoju
2. LGD powinna podejmować również wyzwania wykraczające poza LSR
3. Trudno powiedzieć

14. Co jeszcze mogła by zrobić LGD, aby skuteczniej rozwiązywać problemy społeczne?

Proszę odpowiedzieć własnymi słowami.

Proszę o podanie kilku informacji o sobie, wyłącznie w celach statystycznych

15. W której gminie Pan(i) mieszka?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Gmina Miasto Radziejów
2. Miasto i Gmina Piotrków Kujawski

3. Gmina Bytoń
4. Gmina Dobrze
5. Gmina Osiećciny
6. Gmina Radziejów
7. Gmina Topólka

16. Płeć

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Kobieta
2. Mężczyzna

17. Do jakiej kategorii wiekowej może się Pan(i) zaliczyć?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. mniej niż 18 lat
2. od 18 do 24 lat
3. od 25 do 34 lat
4. od 35 do 50 lat
5. więcej niż 50 lat

18. Jestem:

Można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź.

1. Rolnikiem
2. Członkiem organizacji społecznej (stowarzyszenie, fundacja, związek zawodowy, klub sportowy)
3. Przedsiębiorcą
4. Członkiem środowiska (grupy) bez osobowości prawnej (koło gospodyń wiejskich, zespół ludowy, koło wędkarskie, koło hobbystów i inne)
5. Reprezentantem podmiotu z sektora publicznego (gmina, dom kultury, zakład opieki zdrowotnej)

6. Żadne z powyższych

Dziękujemy za wypełnienie ankiety

9.4. Ankieta kierowana do mieszkańców obszaru LGD

Poziom satysfakcji mieszkańców

Zapraszamy Państwa – mieszkańców naszego regionu do wyrażenia opinii na temat warunków życia w naszej gminie. Ankieta jest anonimowa a jej wyniki posłużą wyłącznie temu, aby dostosować Lokalną Strategię Rozwoju do potrzeb mieszkańców i regionu.

1. W jakim stopniu zgadza się Pan/i lub nie zgadza ze stwierdzeniem „moja gmina jest dobrym miejscem do życia, w którym mogę realizować wszystkie swoje podstawowe potrzeby”?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Zdecydowanie tak
2. Raczej Tak
3. Trochę tak/trochę nie
4. Raczej nie
5. Zdecydowanie nie
6. Nie mam zdania

2. 2. W jakim stopniu zgadza się Pan/i lub nie zgadza ze stwierdzeniem „w ostatnim roku warunki do życia w mojej gminie poprawiły się”?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Zdecydowanie tak

2. Raczej Tak
3. Trochę tak/trochę nie
4. Raczej nie
5. Zdecydowanie nie
6. Nie mam zdania

3. Jak obecnie ocenia Pan/i swoją gminę pod względem:

Proszę zaznaczyć odpowiedź w każdym z wierszy.

		Bardzo dobrze	Dobrze	Przeciętnie	Źle	Bardzo źle	Nie mam zdania
1.	Atrakcyjności turystycznej						
2.	Promocji dziedzictwa kulturowego, zasobów naturalnych i turystyki						
3.	Infrastruktury i oferty kulturalnej						
4.	Infrastruktury i oferty sportowej i rekreacyjnej						
5.	Infrastruktury drogowej						
6.	Zaangażowania mieszkańców w rozwiązywanie lokalnych problemów						
7.	Tożsamości mieszkańców z regionem						
8.	Działań i usprawnień na rzecz osób niepełnosprawnych						
9.	Działań na rzecz bezrobotnych						
10.	Działań na rzecz osób przed 34 rokiem życia						
11.	Działań na rzecz osób po 50 roku życia						
12.	Działań na rzecz kobiet						
13.	Możliwości zatrudnienia poza rolnictwem						
14.	Sprzyjających warunków dla przedsiębiorców i prowadzenia firmy						

4. Proszę ustosunkować się do poniższych stwierdzeń:

Proszę zaznaczyć odpowiedź w każdym z wierszy.

		Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie	nie wiem
1.	Uczestniczę w wydarzeniach organizowanych w gminie (kulturalnych, rekreacyjno-sportowych, obchodach świąt etc.)					
2.	Biorę udział w przygotowywaniu gminnych wydarzeń (sam(a) albo w ramach grupy, do której należę)					
3.	Należę do stowarzyszenia/organizacji pozarządowej (stowarzyszenie, fundacja)					
4.	Należę do nieformalnej grupy społecznej (koła gospodyń etc.)					
5.	Mam możliwości, by wypowiadać się na temat ważnych zagadnień (dotyczących gminy i mojej miejscowości)					
6.	Jestem członkiem rady/komitegu (np. w szkole, klubie sportowym, przedsiębiorstwie)					
7.	Znam najważniejsze fakty historyczne dotyczące mojej miejscowości/gminy					
8.	Potrafię wskazać najważniejsze atrakcje turystyczne w okolicy					
9.	Na terenie mojej gminy mogą rozwijać się zawodowo					
10.	W mojej gminie powstaje wiele firm					
11.	W mojej gminie chętnie inwestują przedsiębiorcy					
12.	Na terenie mojej gminy są sprzyjające warunki dla turystów i osób przyjezdnych					

5. Czy jest Pan/i zadowolony/a z warunków życia w gminie?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Zdecydowanie tak
2. Raczej Tak
3. Trochę tak/trochę nie
4. Raczej nie
5. Zdecydowanie nie
6. Nie mam zdania

6. Czy rozważa Pan/i zmianę miejsca zamieszkania?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. tak
2. nie

7. Jakie są powody?

Można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź.

1. Trudny dostęp do edukacji
2. Trudny dostęp do instytucji kultury
3. Utrudniony dostęp do placówek opieki nad dziećmi
4. Brak perspektyw zawodowych
5. Powody osobiste/ rodzinne
6. Inne (jakie?) .....

8. 6. Czy Pan/i osobiście korzystał/a z infrastruktury / obiektów finansowanych ze środków unijnych w ostatnim roku?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Tak często
2. Tak, czasem
3. Trudno powiedzieć
4. Nie

9. Czy Pana/i zdaniem projekty związane z poprawą infrastruktury cieszą się zainteresowaniem mieszkańców?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Tak
2. Ani tak, ani nie
3. Nie

10. 8. Czy Pan/i osobiście korzystał/a z projektów takich jak szkolenia, spotkania, festyny finansowanych ze środków unijnych w ostatnim roku?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Tak często
2. Tak, czasem
3. Trudno powiedzieć
4. Nie

11. Czy Pana/i zdaniem projekty te cieszą się zainteresowaniem mieszkańców?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Tak
2. Trudno powiedzieć
3. Nie

12. Proszę sobie wyobrazić, że ma Pan/i możliwość decydowania o podziale dodatkowych środków finansowych w swojej gminie. Które z poniżej wymienionych obszarów dofinansował/a/by Pan/i w pierwszej kolejności? (Prosimy o zaznaczenie „x” trzech najważniejszych)

Proszę zaznaczyć nie więcej niż 3 odpowiedzi.

1. Promocja obszaru, dziedzictwa kulturowego, zasobów naturalnych, turystyki
2. Infrastruktura i oferta kulturalna
3. Infrastruktura i oferta sportowa i rekreacyjna
4. Infrastruktura społeczna (świetlice, miejsca spotkań)

5. Infrastruktura drogowa
6. Aktywność społeczna mieszkańców (zaangażowania w sprawy lokalne)
7. Działania wzmacniające tożsamość mieszkańców z regionem
8. Działania wynikające z inicjatywy mieszkańców
9. Warunki życia osób niepełnosprawnych
10. Zmniejszenie liczby osób bezrobotnych
11. Zwiększenie liczby miejsc pracy poza rolnictwem
12. Działania umożliwiające podjęcie pracy przez osoby przed 34 rokiem życia
13. Działania umożliwiające podjęcie pracy przez osoby po 50 roku życia
14. Działania umożliwiające podjęcie pracy przez kobiety
15. Działania ułatwiające założenia i prowadzenia działalności gospodarczej

13. Czy zna Pan/i Lokalną Grupę Działania "Razem dla Powiatu Radziejowskiego"?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Tak znam, słyszałam/em
2. Nie znam, nie słyszałam/em

14. W jaki sposób dowiedział się Pan/i o Lokalnej Grupie Działania?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. od znajomych, sąsiadów
2. w instytucji (urząd, szkoła)
3. z lokalnej prasy
4. widziałem/am działania LGD
5. uczestniczyłem/am w działaniach LGD/ brałem/am udział w projekcie

15. Status na rynku pracy:

Można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź.

1. Osoba (fizyczna, prawna lub inna) prowadząca działalność gospodarczą
2. Zatrudniony/a w rolnictwie

3. Zatrudniony/a poza rolnictwem
4. Uczący się/studiujący
5. Osoba bezrobotna
6. Inny typ, jaki? .....

16. Płeć:

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Kobieta
2. Mężczyzna

17. Niepełnosprawność:

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Osoba niepełnosprawna, posiadająca orzeczenie o niepełnosprawności
2. Osoba pełnosprawna

18. Wykształcenie:

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. podstawowe
2. zasadnicze zawodowe
3. średnie
4. policealne
5. licencjat, inżynier
6. wyższe magisterskie
7. inne

19. Wielkość gospodarstwa rolnego:

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. nie posiadam gospodarstwa rolnego

2. do 5 ha
3. 6-10 ha
4. 11-20 ha
5. 21-50 ha
6. >50 ha

20. Wiek

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. mniej niż 18 lat
2. 18 do 24 lat
3. 25-34 lat
4. 35-50 lat
5. >50 lat

21. Miejsce zamieszkania:

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Gmina Miasto Radziejów
2. Miasto i Gmina Piotrków Kujawski
3. Gmina Bytoń
4. Gmina Dobre
5. Gmina Osięciny
6. Gmina Radziejów
7. Gmina Topólka
8. Inna gmina

Dziękujemy za wypełnienie ankiety

9.5. Scenariusz zogniskowanego wywiadu grupowego

1. Wprowadzenie
  - a. Przedstawienie moderatora, opisanie celu badania, anonimowości uzyskanych odpowiedzi, konieczność nagrywania wywiadu z uwagi na późniejszą analizę wyników
2. Ocena wpływu na kapitał społeczny
  - a. Jaki jest wpływ LSR na kapitał społeczny, w tym w szczególności na aktywność społeczną, zaangażowanie w sprawy lokalne?
  - b. W jaki sposób należałoby wspierać rozwój kapitału społecznego w przyszłości?
3. Przedsiębiorczość
  - a. W jakim stopniu realizacja LSR przyczyniła się do rozwoju przedsiębiorczości?
  - b. Czy i w jaki sposób wspieranie przedsiębiorczości w ramach kolejnych edycji LSR jest wskazane?
4. Turystyka i dziedzictwo kulturowe
  - a. W jakim stopniu LSR przyczyniła się do budowania lokalnego potencjału w zakresie turystyki i dziedzictwa kulturowego?
  - b. W jakich kierunkach należy wspierać rozwój lokalnego potencjału turystycznego?
5. Grupy defaworyzowane
  - a. Czy w LSR właściwie zdefiniowano grupy defaworyzowane oraz czy realizowane w ramach LSR działania odpowiadały na potrzeby tych grup?
6. Jaki był wpływ LSR na poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego?
  - a. Jakie działania należy podejmować w skali lokalnej na rzecz ograniczania ubóstwa i wykluczenia społecznego?
7. Innowacyjność
  - a. W jakim stopniu projekty realizowane w ramach LSR były innowacyjne?
  - b. Jak można wyróżnić typy innowacji powstałych w ramach LSR?
8. Ocena funkcjonowania LGD
  - a. Czy sposób działania partnerów w ramach LGD pozwala na efektywną i skuteczną realizację LSR?
  - b. Jak jest skuteczność i efektywność działań biura LGD (animacyjnych, informacyjno-promocyjnych, doradczych)?
  - c. Jakie zmiany należy wprowadzić w działaniach LGD by skuteczniej realizowała LSR?
9. Zakończenie spotkania

Czas trwania 120 minut

